

2004 kovo 27
Nr. 6

Lietuvos
 Katalikų
 Bažnyčios
 informacijos
 centro
 leidinys

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Šiame numeryje:

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	2
Teletiltas Vatikanas–Vilnius	3
Vizitas Elko vyskupijoje	3
Europos krikščionių susitikimas Gniezne	4
Renginiai Kaišiadorių vyskupijoje	5
Renginiai Telšių vyskupijoje	7

Homilijos

APAŠTALAI LIUDIJA PRISIKĖLIMA Velykų dienos Mišios	10
TOMO PATYRIMAS II Velykų sekmadienis	11

Ganytojų žodis

Kardinolo A. J. Bačnio pamokslas Vilniaus arkikatedroje bazilikoje Kovo 11-osios proga	12
Vyskupo Jono Kaunecko kalba iškilmingame Seimo posėdyje (2004 03 11)	13

Straipsniai

TIKĖJIMAS KAIP IŠGANYMO PRADŽIA	14
Arkivyskupas Piero Marini LITURGIJOS PASTORACIJA – AKTUALI UŽDUOTIS	18

Bažnyčia pasaulyje

Popiežius pabrėžia komunikavimo priemonių vaidmenį „atnaujinant visuomenę“	22
Popiežius susirūpinęs dėl netikėjimo ir religinio abejingumo plitimo	22
Skirtingai vykdyti popiežiaus primatą Rytuose ir Vakaruose	23
Vatikano atstovas spaudai: Gibsono filmas ne „antisemitinis“	23

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Kovo 16 d. Vilniuje vykusiame Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenariame posėdyje dalyvavo visi Lietuvos vyskupai ordinarai ir augziliarai, išskyrus Panevėžio vyskupą Joną Kaunecką. Apaštališkajam nuncijui, kuris yra išvykęs, atstovavo reikalų patikėtinis mons. Charlesas Balvo. Posėdyje taip pat dalyvavo Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas užsienio lietuvių sielovadai prel. Edmundas Putrimas.

Mons. Balvo informavo apie balandžio pabaigoje rengiamą Baltijos kraštų vyskupų susitikimą Taline.

Kun. Aušvydas Belickas vyskupams pristatė intervencijos principus ir praktiką, taikomą priklausomybės nuo alkoholio atvejais. Specialius kursus užsienyje baigęs prelegentas supažindino su alkoholizmo ligos, nuo kurios kenčia ir kunigai, simptomais, patarė, kaip dera elgtis tokių ligonių atžvilgiu, idant jiems būtų suteikta didžiausia pagalba.

Lietuvos moterų vienuolių aukštesniųjų vyresniųjų konferencijos pirminkė ses. Aldona Dalgėdaitė CR ir vicepirminkė ses. Ignė Marijošiūtė supažindino su dabartine moterų vienuolių padėtimi ir rūpesčiais: siekiama ieškoti artimesnio bendradarbiavimo su vyskupais būdų, stengiamasi išryškinti autentišką vienuolių pašaukimą ir jį atitinkantį vaidmenį bei darbą bendros Bažnyčios misijos labui.

Prel. Putrimas apžvelgė užsienio lietuvių sielovados, kurią pradėjo kuruoti prieš pusmetį, dabartinę būklę. Svarstyty galimybės siųsti kunigus į lietuvių kolonijas, prašymai dėl konkrečių parapijų aptarnavimo. Pasiūlyta mintimis dėl tėvų pranciškonų siūlymų prisidėti prie katalikų sielovados Rusijoje bei Skandinavijoje.

Kardinolas Audrys Juozas Bačkis pranešė vyskupams, kad į Lietuvos globėjų šv. Kazimiero jubiliejinių metų pagrindines iškilmes Vilniuje gegužės 9 d. kaip Šventojo Tėvo delegatas atvyks kardinolas Achille Silvestrini. Aptarę kovo 4 d. prasidėjusių Jubiliejinių metų eigą, vyskupai nutarė šv. Kazimiero kulto patvirtinimo 400 metų sukaktį plačiai švęsti visose vyskupijose.

Vyskupas Rimantas Norvila paskirtas atstovauti Lietuvos Vyskupų Konferencijai Lenkijos Vyskupų Konferencijos plenariame posėdyje, kuris kviečiamas gegužės mėnesio pradžioje.

Vysk. Norvila pranešė apie rengiamąsi Lietuvos jaunimo dienoms, kurios vyks šių metų liepos 24–25 d.

Vyskupai informuoti apie kard. A. J. Bačchio ir policijos generalinio komisaro Vytauto Grigaravičiaus susitikimą, kurio metu tartasi dėl Bažnyčiai priklausiančių kilnojamųjų kultūros vertybių registravimo. Policijai pateikus siūlymą fotografuoti ir aprašyti bažnytines vertybes, kad būtų lengviau jas identifikuoti ir sugrąžinti vagystės bei mėginimo išvežti iš Lietuvos atveju, komisarui paaiškinta, kad vyskupijose toks darbas jau atliktas arba jo imasi. Sutarta, kad Bažnyčia pati rūpinsis savo turto dokumentavimu, o policijos pareigūnai talkins šiame procese tais atvejais, kai vietos vyskupas pageidautų jų pagalbos. Konferencijai perduotas generalinio komisaro prašymas, jog bažnyčioje įvykus vagystei nebūtų niekas liečiama ir nedelsiant kviečiama policija, nes tai padėtų lengviau susekti nusikaltimo vykdytojus.

Vyskupas Eugenijus Bartulis aptarė galimybes pradėti XVII a. Žagarėje gyvenusios Barbaros Umiastauskaitės (Žagarietės) beatifikacijos procesą. Kiti vyskupai palankiai vertino siūlymą, tačiau priminė, kaip sudėtinga vesti tokias bylas.

Suteikti visuotiniai atlydai

Apaštališkoji Penitenciarija patenkino Vilkaviškio vyskupo Rimanto Norvilos prašymą suteikti atlydų dovaną tikintiesiems, maldingai lankantiems šventas palaimintojo Jurgio Matulaičio-Matulevičiaus relikvijas, ypač per iškilmingą liepos mėnesio aštuondienį. Šiemet palaimintojo beatifikacijos minėjimas Marijampolės bazilikoje vyks liepos 11–18 d. Atsiųstame rašte rašoma:

Apaštališkoji Penitenciarija, mielai priėmusi gautą prašymą, naudodamasi Šventojo Tėvo įgaliojimu, suteikia visuotinus atlydus tikintiesiems, kurie, tinkamai įvykdydami įprastines sąlygas (atlikdami sakramentinę išpažintį, priimdami eucharistinę komunią, pasimeldami Šventojo Tėvo intencija) bei dvasia visiškai atsiribodami nuo prieraišumo prie bet kokios nuodėmės, Marijampolės miesto Šv. Mykolo Arkanĝelo bazilikoje dalyvauja kokiose nors šventose apeigose ar maldingame veikime palaimintojo Jurgio Matulaičio -Matulevičiaus garbei arba bent pamaldžiai sukalba Viešpaties maldą bei Tikėjimo išpažinimą ir kokia nors prašymo malda kreipiasi į palaimintąjį Jurgį.

Minėtiems atlydams gauti yra nustatomos šios progos:

- a) Sausio 27 d., liturginis palaimintojo Jurgio minėjimas;*
- b) Liepos 12 d. ir du sekmadieniai – palaimintojo Jurgio garbei skirtų iškilmių liepos mėnesį pradžios ir pabaigos dienos;*
- c) vieną kartą per metus, pavienių tikinčiųjų laisvai pasirinktą dieną;*
- d) kiekvieną kartą, kai grupėmis nuvykstama pagerbti šventas palaimintojo relikvijas.*

Šis nutarimas galioja septynerius metus ir nesant jokių jam nepalankių aplinkybių.

Vyresnysis penitenciarijus kardinolas James Francis Stafford
Reikalų vedėjas
Giovanni Francesco Girotti, OFM Conv.

Evangelizacinis kursas „Alfa“ Šiauliuose

Kovo 12 d. Šiaulių vyskupijos Katechetikos centro salėje buvo pristatytas evangelizacinio mokyimo kursas

„Alfa“. Pristatyti kurso šiauliečiams buvo atvykę svečiai iš Lietuvos katalikų evangelizacijos centro – kurso „Alfa“ koordinatorė Lina Montvidaitė, centro darbuotojas Valdas Klemanskis ir vertėja Aistė Masiokaitė. Susitikime su kauniečiais dalyvavo Šiaulių vyskupijos katalikų evangelizacinio centro darbuotojai ir nemažas būrelis nauju kursu susidomėjusių tikinčiųjų, tarp kurių – ne viena jauna šeima.

Svečiai susirinkusiems papasakojo, jog „Alfos“ kursas yra universalus ir skirtas plačiam klausytojų būriui – ir tiems, kurie nori gerai pažinti krikščionybę bei gilintis į jos tiesas, ir tiems, kurie tik žengia pirmuosius žingsnius pažinimo link. „Kokia gyvenimo prasmė?“ „Kas bus po mirties?“ „Kodėl Jėzus mirė?“ „Ar Dievas gydo šiandien?“ Į šiuos bei panašius klausimus ir atsakanti „Alfa“.

Susirinkusiems buvo priminta trumpa „Alfos“ istorija. Aštuntajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje vienos Londono parapijos dvasininkas Charlesas Marnhamas pradėjo ieškoti būdų, kaip informatyviai bei kiek įmanoma priimtinau perteikti pamatines krikščioniškąsias tiesas, taip atsirado „Alfa“ kursas. 1992 m. dvasininkas, Kembridžo bei Oksfordo universitetų dėstytojas Nicky Gumbelas šį kursą patobulino ir pritaikė šių laikų žmonėms. „Alfa“ paplito visame pasaulyje – dabar šis kursas vedamas 121 pasaulio šalyje. Evangelizacinį kursą „Alfa“ teigiamai vertina ir Lietuvos vyskupai.

„Šiauliuose evangelizacinis kursas „Alfa“ pristatytas pirmą kartą, todėl džiugu, kad juo buvo tikrai nemažai susidomėjusiųjų“, – sakė Šiaulių vyskupijos katalikų evangelizacinio centro direktorius Vidas Labanauskas. Antrus metus veikiančio Katalikų evangelizacinio centro vadovas džiaugėsi susirinkusiųjų entuziazmu ir gauta mokymo medžiaga. Mokymas, pasak Vido Labanausko, truks 11 savaitių, rengiant per savaitę po vieną susitikimą bei savaitgalio išvyką kurso viduryje. -Iz-

Unikali kolekcija

Šiaulių tėvo Benedikto Andruškos pradinės ir Kurtuvėnų pagrindinės mokyklos tikybos mokytoja, sesuo vienuolė Regina Teresitė SJE kovo viduryje surengė 25-ąją liturginių knygų ir reikmenų parodą. Jubiliejinė dvidešimt penktoji sesers Reginos kolekcijos paroda buvo eksponuota Kairių (Šiaulių seniūnijos) svečių namuose ir, kaip visuomet, susilaukė didelio susidomėjimo.

Kitas bendras Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyskupų posėdis įvyks balandžio 26–30 d. Taline.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretoriatas

Teletiltas Vatikanas–Vilnius

Kovo 13 d., minint Europos universitetų dieną, popiežius Jonas Paulius II kartu su dešimties būsimų Europos Sąjungos šalių, tarp jų ir Lietuvos, akademinio jaunimo televizijos tiltu jungėsi į bendrą rožinio malda.

Šiais metais Europos universitetų diena, skirta dešimties naujų narių įstojimui į Europos Sąjungą, pavadinta pagal praėjusiais metais popiežiaus išleisto apaštališkojo paraginimo *Ecclesia in Europa* mintį „Kristus – Europos viltis“.

Valandą prieš rožinio malda Lietuvos jaunimas susirinko Vilniaus šv. Jonų bažnyčioje į forumą-diskusiją „Bažnyčia ir universitetas Lietuvoje žengiant į Europos Sąjungą“. Forumą rengė Lietuvos Vyskupų Konferencija kartu su universitetinės sielovados nacionaliniu delegatu kun. doc. dr. Arvydu Ramonu. Studentai ir universitetų profesoriai kartu svarstė krikščioniškos bendruomenės universitetuose kūrimo galimybes ir būtinybę. Nacionalinis delegatas universitetinei sielovadai kun. Arvydas Ramonas apžvelgė popiežiaus apaštališkąjį paraginimą *Ecclesia in Europa*.

Forume-diskusijoje taip pat dalyvavo kardinolas Audrys Juozas Bačkis ir vyriausybės kanclerio pavaduotojas Europos Sąjungos klausimais Petras Auštrevičius. Kardinolas A. J. Bačkis pabrėžė, jog visi čia susirinkusieji yra Europos viltis, o ją įkūnyti galima sekant Kristumi. Kardinolas taip pat priminė, jog daugelis Europos universitetų įsikūrė Bažnyčios dėka, tačiau šiandien ne visi tai nori prisiminti. Pasak buvusio vyriausiojo euroderbybininko, vyriausybės kanclerio pavaduotojo P. Auštrevičiaus, Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, Bažnyčia gali padėti ne tik prisiminti, bet ir išsaugoti krikščioniškąjį paveldą, nes Europai reikia religinio matmens.

Forumo metu Šv. Jonų bažnyčioje giedojo Vilniaus bernardinų bažnyčios choras „Langas“, vadovaujamas Ritos Kraucevičiūtės. Visą forumą, kaip ir rožinio malda, transliavo Lietuvos televizijos antroji programa.

Vatikane susirinkusio jaunimo pradėtą rožinį tęsė Kipro ir Lenkijos jaunimas, po to išitraukė lietuviai. Rožinio pabaigoje popiežius Jonas Paulius II pasakė trumpą kalbą. Šventasis Tėvas pabrėžė, jog universitetų jaunimui tenka svarbus vaidmuo kuriant vieningą Europą, kur krikščioniškasis paveldas neturėtų būti pamirštas. Pabaigoje popiežius įvairiomis kalbomis pasveikino maldoje dalyvavusį jaunimą. Lietuviškai Šventasis Tėvas pasakė: „Taip pat sveikinu jus, mylimi jaunuoliai – studentai iš Vilniaus, Lietuvos“. -jž-

Vizitas Elko vyskupijoje

Kovo 4–6 d. Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila kartu su kitais kurijos, *Caritas*, Jaunimo, Katechetikos, Šeimos ir Vaikų sielovados centrų darbuotojais lankėsi Lenkijoje, kaimyninėje Elko vyskupijoje.

Vilkaviškio vyskupijos devyniolikos žmonių delegaciją Elko kurijoje šiltai priėmė vietos vyskupas Jerzy Mazuras. Generalvikaras prel. Marianas Salamonas supažindino su bendrais kurijos darbo organizavimo principais. Elko kurijoje yra penki padaliniai, kurie rūpinasi bendru sielovados vyskupijoje organizavimu, katechetine veikla, ryšiais su vienuolijomis, šeimų pastoracija, ekonominiais reikalais. Darbo diena kurijoje prasideda bendra malda. Kartą per mėnesį sušaukiamas posėdis, kuriame aptariami aktualūs klausimai, planuojama tolesnė veikla. Kas trys mėnesiai visam

kurijos personalui organizuojama susikaupimo diena. Po to Vilkaviškio vyskupijos kurijos ir centrų darbuotojai buvo atskirai supažindinti su analogiškų Elko vyskupijos institucijų veikla.

Vilkaviškio vyskupijos Katechetikos, Jaunimo ir Vaikų sielovados centrų personalui apie jaunimo katechezę ir sielovadą papasakojo kun. Szymonas Klimaszewskis ir kun. Dariuszas Roginskis. Kun. Klimaszewskis pristatė visoje Lenkijoje labai populiarių pasauliečių sąjūdį „Swiatlo – Zycie“ („Šviesa – Gyvenimas“). Šiam sąjūdžiui, pasiekusiam Baltarusiją, Ukrainą, Vokietiją ir Braziliją, 1954 m. pradžią davė Dievo tarnas kun. Franciszekas Blachnickis.

Sąjūdžio emblemoje sukryžiuoti du graikų kalbos žodžiai *fos* ir *zoe* – „šviesa“ ir „gyvenimas“. Nariai savo gyvenimą atiduoda Jėzaus Kristaus, Dievo Žodžio, Bažnyčios šviesai. Jie siekia visada vykdyti Dievo valią, tarnauti parapijos bendruomenėje. „Šviesos – Gyvenimo“ sąjūdis planingai ugdo žmogų nuo pat vaikystės. Taikoma labai apgalvota metodika. Kiekviena pakopa turi savo temą, programą. Atostogų metu rengiamos dviejų savaitių rekolekcijos, vadinamos „oazėmis“. Tiek rekolekcijų vadovams, tiek ir dalyviams paruošti konspektai. Kitu laiku judėjimo nariai kas savaitę renkasi mažose grupelėse, kur kartu meldžiasi, nagrinėja Bažnyčios dokumentus, aptaria problemas, svarsto būsimos veiklos planus. „Šviesos – Gyvenimo“ sąjūdis siekia ugdyti naują žmogų, naują bendruomenę ir naują kultūrą. Iš jo kyla daug dvasinių pašaukimų, kilnių krikščioniškų šeimų. Popiežius Jonas Paulius II yra pasakęs, kad šis sąjūdis – geriausia Vatikano II Susirinkimo interpretacija.

Kun. Dariuszas Roginskis supažindino su kai kuriais vaikų ir jaunimo katechezės bei sielovados aspektais Seinuose. Po pirmosios Komunijos praktikuojama „baltoji savaitė“, kurios metu vaikai dalyvauja Mišiose, dėvėdami tos šventės drabužius. Taip pat iškilmingai minimos jų pirmosios Komunijos pirmosios metinės. Sutvirtinimo sakramentui vienerius metus rengiama mažose grupelėse parapijoje. Kartą per savaitę vykstančiuose susitikimuose animatoriai dalijasi tikėjimo liudijimu, taip skatinami tuo gyventi ir kandidatus Sutvirtinimo sakramentui gauti. Vykdoma devynių pirmųjų mėnesio penktadienių praktika. Nuosekliai ir kruopščiai pasirenge, Sutvirtinimo sakramentą jaunuoliai priima būdami 16–17 metų amžiaus. Labai populiarios piligriminės kelionės į Čenstachovos, Vilniaus Aušros Vartų ir kitas šventoves: tai – tarsi rekolekcijos kelyje.

Po pietų svečiai iš Vilkaviškio vyskupijos išvyko į Suvalkus, kur dalyvavo šv. Kazimiero atleidų iškilmėje to paties pavadinimo parapijoje. Pagerbiant šį lietuviams ir lenkams brangų šventąjį, abiem kalbomis buvo skaitomas Dievo žodis, visuotinės maldos kreipiniai, giedamos giesmės. Kartu su lenkų dvasininkais Mišias koncelebravo keli Vilkaviškio vyskupijos kunigai: kancleris mons. Juozas Pečiukonis, *Caritas* direktorius kun. Deimantas Brogys, Jaunimo centro direktorius kun. Vidmantas Striokas. Mišioms vadovavo Elko vyskupas Jerzy Mazuras. Pamokslą lenkų ir lietuvių kalbomis pasakė Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, pateikęs šv. Kazimierą kaip siektiną žmogiško ir dvasinio tobulumo pavyzdį, mokantį tikro pamaldumo, skaistumo, meilės artimui. Po pamokslų trylika parapijos berniukų buvo iškilmingai priimti į Mišių patarnautojų gretas.

Vėlų vakarą Vilkaviškio vyskupijos delegacija atvyko į rekolekcijų namus Smalėnuose. *Caritas*, Jaunimo, Katechetikos, Šeimos ir Vaikų sielovados centrų darbuotojai čia iki kovo 6 d. dalyvavo rekolekcijose, kurias jiems lietuvių kalba vedė kan. Janas Jerzy Macekas. -apn-

Europos krikščionių susitikimas Gniezne

Dvasios Europa – taip pavadintas pietvakarių Lenkijos mieste Gnieze kovo 14–16 d. vykęs Europos krikščionių susitikimas, jo organizatorių–

Senas liturgines knygas, katalikiškų apeigų reikmenis ir kitokius meninę bei istorinę vertę turinčius daiktus sesuo Regina renka nuo pat vaikystės. Reginos Teresutės kolekcijoje yra iš tiesų unikalių daiktų – kelių amžių senumo maišiolas bei brevijorius, apeigygnų, maldaknygių, giesmygnų ir istorinių leidinių, leistų iki spaudos draudimo laikotarpio bei dar ankstesnių. Tarp beveik šimto religinių knygų nemažai jų išspausdinta pagrindinėse Tilžės ir Karaliaučiaus spaustuose.

Parodos lankytojams Regina Teresutė aiškino, kad nė vieno eksponato nėra iš ko nors išprašiusi – viskas, kas sukaupta, buvo tuo metu tarsi nereikalinga žmonėms ar net maldos namams. Dažnai seni liturginiai leidiniai, darant tvarką bažnyčiose, būdavo išmetami, sudeginami. Tad ji ir kaupusi senus maldynus, o sykiu ir įvairius daiktus: kryžius, rūpintojėlius, liturginių apeigų metu naudotus ašotėlius vandeniui ir vynui laikyti, padėklus, per šv. Mišias skambėjusius varpelius, žirkles degančių žvakių dagtims karpyti, smilkykles, įrankius paplotėliams ir ostijoms formuoti. -lz-

Seminaras apie rengimą santuokai

Kovo 13–14 d. Kaune Lietuvos šeimos centras surengė seminarą apie rengimą santuokai. Pal. Jurgio Matulaičio namuose vykusioje konferencijoje dalyvavo apie 80 šeimos centrų darbuotojų bei savanorių iš Lietuvos vyskupijų. Prieš tai Lietuvos šeimos centro iniciatyva buvo įkurta iniciatyvinė „reformatorių“ darbo grupė, siekianti apsvarstyti, kaip iki šiol vykdyta 1996 m. Lietuvos Vyskupų Konferencijos nubrėžta rengimo santuokai programa, ir pateikti konkrečių pasiūlymų šiam darbui gerinti. Akstiną konferencijai surengti taip pat davė neseniai parengtas svarstyti Partnerystės įstatymas.

Pirmąją konferencijos pusdienį krikščioniškojo konsultavimo specialistai sutuoktiniai Peteris ir Solveiga Stohlai kalbėjo apie tipiškus konfliktus bei nesusipratimus, su kuriais sutuoktinių poros dažniausiai susiduria per pirmuosius penkerius vedybinio gyvenimo metus. Jų įžvalgos davė impulsą tolesniam darbui grupėse. Buvo pristatyta „reformatorių“ darbo grupė ir jos uždaviniai. Darbu grupėse pasiūlyta bendra tema: kaip siekiama „Sužadėtinų rengimo santuokai“ programos tikslų. Edukologė B. Obele-

nienė ir gyd. V. Rudzinskas pristatė vaisingumo pažinimo temą.

Sekmadienį po rytinių Mišių toliau vyko darbas grupėse. Šį kartą dalyviai pasirinko grupes pagal penkias „Sužadėtinių rengimo santuokai“ programos temas: „Šeima socialiniu požiūriu“, „Šeima psichologiniu požiūriu“, „Natūralus šeimos planavimas“, „Santuokos sakramentas“, „Kaip išsaugoti šeimą“. Darbas grupėse buvo dokumentuojamas, siekiant vėliau apibendrinti išvalgas bei pasiūlymus „reformatorių“ darbo grupėje.

Seminaro pabaigoje apie Santuokos sakramentą kalbėjo Kauno arkivyskupo augziliaras vysk. J. Ivanauskas. Jis pabrėžė, kad parengimą Santuokos sakramentui būtina sieti su bendru krikščioniško sąmoningumo ugdymu, ir akcentavo parapijos bendruomenės bei kitų krikščioniškųjų grupių vaidmenį. Vysk. J. Ivanauskas taip pat atsakė į seminaro dalyvių klausimus.

-kl-

Dekano ir bažnytinių institucijų atstovų posėdis

Kovo 5 d. Kauno kurijoje kartu posėdžiavo arkivyskupijos dekanai ir bažnytinių institucijų atstovai. Susitikimas vyko Kauno arkivyskupo augziliaro vyskupo doc. dr. Jono Ivanausko, kuruojančio dekanų tarybą bei vadinamąją arkivyskupijos sielovados komandą, iniciatyva. Pirmame tokio pobūdžio susitikime siekta susipažinti su esama dekanatų padėtimi bei poreikiais ir geriau suvokti dekanatų vaidmenį plėtojant arkivyskupijos parapijų sielovadą.

Posėdžio metu dekanai glaustai apibūdino pastoracinę padėtį savo dekanatuose, o arkivyskupijos Caritas, Jau-nimo, Evangelizacijos, Katechetikos, Šeimos centrų vadovai bei atstovai pasidalijo savo patirtimi bendraujant su dekanatuose veikiančiais savo srities bendradarbiais. Vysk. J. Ivanauskas pateikė naujausiais duomenimis paremtą dekanatų bei parapijų statistinę suvestinę. Ganytojas atkreipė dėmesį į tai, kad, išskyrus specifinę Kauno I bei II dekanatų situaciją, visuose kituose pagrindinė dekanato parapija apima didelę daugumą kitų dekanato parapijų tikinčiųjų, pavyzdžiui, Jonavos parapija apima per 77 proc. visų dekanato tikinčiųjų, Jurbarko, Kėdainių, Raseinių, Ukmergės parapijos – apie 50 proc. Todėl, anot vyskupo, ateityje numatoma gerokai stiprinti šių – pagrindinių dekanato parapijų pastoraciją, kad jos ga-

Šventojo Vaitiekaus forumo – pristatytas kaip penktasis Gniezno konventas. Tai ambicinga sąsaja tarp praėjusio savaitgalio renginio ir 1000 metais po Kristaus įvykusios imperatoriaus Otono Trečiojo kelionės į Gniezną, kur jis ne tik pagerbė prūsų krikštytojo, kankinio šv. Vaitiekaus relikvijas, bet ir karūnavo Lenkijos karalių. Drauge popiežiaus leidimu buvo įkurta atskira Lenkijos bažnytinė provincija, į Gniezno katedros sostą įžengė pirmasis Lenkijos metropolitas. Šiam įvykiui priskiriama fundamentali reikšmė Vidurio bei Rytų Europos krikščioninimo, europinės civilizacijos plėtros procese. Todėl 1997-aisiais, atvykus Šventajam Tėvui Jonui Pauliui II, ir 2000-aisiais, minint pirmojo Gniezno konvento sukaktį, į Gniezną rinkosi šios Europos dalies prezidentai, buvo simboliškai pabrėžtas šių valstybių priklausymas krikščioniškai Europai.

Pernai ir šiemet pamėginta tęsti krikščioniškų susitikimų Gniezne tradiciją surengiant ketvirtąjį ir penktąjį konventus, kuriuose taip pat dalyvavo vienas kitas aukštas politikas bei pareigūnas, bet vyravo dvasininkijos ir tikinčiųjų pasauliečių atstovai. Dauguma šio konvento delegatų buvo iš Vidurio ir Rytų Europos, tarp jų – vienuolika iš Lietuvos, mažumą sudarė Vakarų Europos katalikai, pirmiausia pokomunistinę Europą remiančių krikščioniškų fondų atstovai, naujųjų bažnytinių judėjimų ir vienuolių ikūrėjai, pavyzdžiui, Chiara Lubich, Andrea Riccardi, Marie Dominique Philipp.

Svarbiausias forumo klausimas – krikščionys, jų laikysena Europos integracijos procese – buvo svarstomas pačiais įvairiausiais aspektais. Minėtinios temos: Europos atgimimo šaltiniai, buvimo krikščionių suvienytoje Europoje perspektyvos, krikščionis ir pinigai, Europos vienybė ir Bažnyčios vienybė, Europa kaip bendrasis gėris. Pagrindinis paskaitų ir diskusijų leitmotyvas buvo Šventojo Tėvo apaštališkojo paragavimo *Ecclesia in Europa* mintys, dar syki glaustai pakartotos Jono Pauliaus II laiške konventui, kurį perskaitė Popiežiškiosios pasauliečių tarybos pirmininkas arkivyskupas Stanislawas Rylo.

Vieningos Europos nebus tol, kol ji netaps dvasios bendryste, krikščionybė yra Europos vieningumo pamatas, todėl didžiulį nerimą kelia dabartinės tendencijos atskirti istoriją ir šiandieną, praktinius reikalus nuo Europos tapatybės esmės. Šie perspėjimai buvusių Lenkijos premjerų ponų Mazowieckio ir Buzeko diskusijoje su vyskupu Pieroneku ir dominikonų provincijolu Ziemba apie pilietinį ir krikščioniškąjį sąmoningumą buvo reikšti gana radikaliu būdu – pilietinė, atsakingų už savo valstybę žmonių visuomenė kurta iš tikinčiųjų asmenų, todėl nežinia, ar sąmoningais piliečiais gali būti tie, kurie stokoja religinių įsitikinimų.

Kaip ir dažname posovietinės Europos bei Vakarų Europos krikščionių susitikime kalbėta apie keitimąsi dovanomis. Kardinolas Karlas Lehmanas, kardinolas Miloslavas Vlkaš, katalikų arkivyskupas Maskvoje Tadeusz Kondrusiewiczzius bei kiti hierarchai ne tik prisiminė persekiojimų metus, bet ir perspėjo dėl šiandienės situacijos, kai Europa vis vien lieka padalyta. Dviem – Vakarų ir Rytų krikščionybės – plaučiais kvėpuojančio kontinento įvaizdis plėtotas ekumeniniais liudijimais ir pamaldomis, iš kurių ypač įsiminė ekumeninis Kryžiaus kelias Gniezno gatvėmis. Jam vadovavo kardinolas Józefas Glempas.

-ps-

Renginiai Kaišiadorių vyskupijoje

Baigtas seminarų „Ateikite visi“ ciklas

Kovo 6 d. baigtas seminarų ciklas „Ateikite visi“. Seminarų ciklas Kaišiadorių vyskupijoje pradėtas 2003 m. spalio mėnesį, Kaišiadorių vyskupui Juozapui Matulaičiui rugsejo 19 d. patvirtinus instrukciją „Dėl vaikų rengimo Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams Kaišiadorių vyskupijoje“.

je", paremtą remiantis Lietuvos Vyskupų Konferencijos švietimo komisijos patvirtintomis gairėmis.

Seminarų ciklą parengė ir vedė Vilniaus arkivyskupijos Katechetikos centro vadovė Giedrė Rugevičiūtė ir tikybos mokytoja metodininkė Virginija Narauskienė. Seminarų metu Kaišiadorių vyskupijos parapijų katechetai ir tikybos mokytojai studijavo Bažnyčios mokymą apie Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentus, tinkamą vaikų parengimą jų šventimui, nagrinėjo šių sakramentų teologiją ir liturgiją bei išsamiai susipažino su Vilniaus arkivyskupijos Katechetikos centro parengta vaikų rengimo šiems sakramentams parapijoje programa „Ateikite visi“.

Keturių dienų seminarų ciklą, kuriame 14 valandų buvo skirta teoriniams ir 10 valandų praktiniams užsiėmimams, užbaigė ir specialius Kaišiadorių vyskupijos Katechetikos centro pažymėjimus gavo 17 katechetų iš 12 vyskupijos parapijų. Šie žmonės ne tik susipažino, bet ir išmoko dirbti pagal šią rengimo Sutaikinimo ir Eucharistijos sakramentams programą, naudotis jos pedagoginėmis gairėmis ir pratybų knygele, taikyti įvairius ugdymo metodus ir pasirengė padėti vaikams bei jų tėvams eiti tikėjimo keliu.

Pašventinta kopyltėlė

Kovo 6 d. Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis koncelebravo šv. Mišias ir pašventino kopyltėlę Senosios Varėnos narkomanų socialinės-psichologinės reabilitacijos bendruomenėje. Šventinimo pamaldose taip pat dalyvavo šios bendruomenės dvasios vadovas kun. Valerijus Rudzinskas, Merkinės dekanas kun. dr. Robertas Rumšas, Senosios Varėnos parapijos klebonas kun. Pranciškus Čivilis, Jonavos parapijos altaristas mons. Vincas Pranckietis ir Kaišiadorių vyskupijos kurijos kancleris kun. Gediminas Tamošiūnas.

Šią dieną keturi bendruomenės nariai šv. Mišių metu priėmė pirmąją šv. Komuniją. Drauge su atliekančiais reabilitaciją jaunuoliais išskilmėje dalyvavo jų artimieji bei kviestiniai svečiai. Homilijos metu vyskupas kalbėjo, ką Bažnyčiai reiškia gavėnios metas, atkreipė susirinkusiųjų dėmesį, kad šie metai paskelbti jubiliejiniiais Šv. Kazimiero metais, todėl visuomet dera prisiminti mylimo tautos šventojo dorybes – maldingumą, skaistumą, pagalbą vargstantiems. Šv. Mišių pabaigoje ganytojas, prisimindamas evangelinį gailestingąjo samariečio pavyzdį, pasidžiaugė, kad šios bendruomenės vadovas Kęstutis Tamulevičius ėmėsi mūsų laikais ypač reikalingos misijos padėti žmonėms, turintiems didelių problemų. Nuo šiol Senosios Varėnos narkomanų reabilitacinėje bendruomenėje nuolatos lankysis kunigas, kopyltėlėje bendruomenės nariai galės susiburti asmeninei maldai, dalyvauti pamaldose. -Kš-

„Comunione e liberazione“ narių susitikimas Molėtuose

Vasario 28 d. Molėtų parapijos namuose susitiko katalikiškojo judėjimo *Comunione e liberazione* nariai iš Italijos bei Vilniaus ir Molėtų. Molėtų gimnazijos abiturientės Justina Rakauskaitė ir Inga Žukovaitė, šio judėjimo narės, susitikimo dalyviams parengė pokalbį tema „Buvimas drauge“. Diskusijoms ir pokalbiui paskatino išdalyti tekstai su Šventraščio ir žymių asmenų mintimis apie draugystę. Kiekvienas turėjo galimybę pasidalyti savo patirtimi bei palyginti perskaitytas mintis su savo gyvenimu. Paola, italų kalbos dėstytoja iš Vilniaus, apibendrindama išgirstas mintis, pateikė išvadą, jog Kristus Dievą tikintiems žmonėms – krikščionims yra pats didžiausias, pirmiausias ir tikriausias Draugas. Pasikalbėję, padiskutavę, pagiedoję, artimiaus susipažinę, susitikimo dalyviai susitarė kitą kartą susitikti Vilniuje, Šv. Jono Teologo vienuolyne, kur jiems tėvas Reno Marija kalbės apie išpažintį. -ei-

lėtų tapti pastoracinės pagalbos baze kitoms to dekanato parapijoms. -dch-

Kauno I dekanato kunigų susirinkimas

Kovo 9 d. Kauno Gerojo Ganytojo parapijoje įvyko Kauno I dekanato kunigų susirinkimas. Jo metu paminėtas VDU Katalikų teologijos fakulteto dekanas, mons. doc. teol. dr. Vytauto Stepono Vaičiūno 60 metų jubiliejus ir 25 metų pedagoginio darbo sukaktis. Susirinkime dalyvavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, jo augziliaras vyskupas dr. Jonas Ivanauskas, Kauno arkivyskupijos dekanatų dekanai, Kauno seminarijos atstovai, kiti vyskupijos ir dekanato kunigai, Kauno miesto parapijų, priklausančių gretimai Vilkaviškio vyskupijai, atstovai.

Mons. V. S. Vaičiūnas trumpai papasakojo apie nuo vaikystės dienų brendusį pašaukimą, sunkų kelią į kunigystę sudėtingais sovietmečio laikais, tarnybą Kauno parapijoje, apie pedagoginį darbą Kauno kunigų seminarijoje, Kauno teologijos fakultete, apie problemas ir laimėjimus. Monsinjoras per 25 metus išauklėjo ir išleido šimtus kunigų ir teologų. Arkivyskupas S. Tamkevičius savo sveikinimo kalboje priminė mons. V. S. Vaičiūno ilgametį pasiaukjamą ir pavyzdinę darbą Kauno arkivyskupijos ir Lietuvos Bažnyčios labui. Visų susirinkusiųjų kunigų vardu kun. dekanas Vytautas Grigaravičius taip pat pasveikino monsinjorą ir palinkėjo jam visokeriopos Dievo palaimos ir sveikatos einant atsakingas pareigas.

Meno kolektyvų apdovanojimai

Kovo 12–14 d. Vilniuje geriausiems praėjusių metų šalies meno kolektyvams ir jų vadovams buvo įteiktos „Aukso paukštės“ statulėlės su įvairiomis nominacijomis. Šį garbės, pripažinimo ir įvertinimo ženklą 1999 m. įsteigė Lietuvos liaudies kultūros centras ir Pasaulio lietuvių dainų šventės fondas, siekdami atkreipti visuomenės dėmesį į mėgėjų meninę kūrybą bei jos reikšmę krašto kultūrai.

Chorų ir vokaliųjų ansamblių grupėje nominacija „Naujai suspindusi žvaigždė“ buvo paskirta Vilkaviškio vyskupijos Krikščioniškosios kultūros centro Česlovo Sasnausko vardo mišriam chorui, vadovaujamam Mindaugo Radevičiaus. Apdovanojimus gavo dar keli Vilkaviškio vyskupijos teritorijoje veikiantys meno kolektyvai. „Geriau-

sio vokalinio ansamblio“ nominacija suteikta Marijampolės vyrų vokaliniam ansambliui „Sūduvietis“ (vadovas Remigijus Morkūnas). Pučiamųjų orkestrų grupėje „Ryškiausia Lietuvos žvaigžde“ pripažintas Vilkaviškio rajono jungtinis vaikų ir jaunimo pučiamųjų orkestras, vadovaujamas Antano Ziegoraičio. „Geriausio vaikų teatro ir vadovų“ nominaciją pelnė Alytaus „Drevinuko“ darželio-mokyklos vaikų teatras bei jo vadovai leva Ivanauskienė ir Jonas Gaižauskas. -apn-

Seminaras „Dievas kino mene“

Kovo 13–14 d. Kauno jėzuitų vienuolyno salėje *Gyvenimo ir tikėjimo* institutas surengė seminarą „Dievas kino mene“. Seminaro metu įvairaus amžiaus ir išsilavinimo žmonės iš įvairių Lietuvos vietų turėjo galimybę pažvelgti į kino meną kaip į būdą priartėti prie dieviškojo slėpinio, įsisaugoti atvaizdų reikšmę tikėjimo gyvenimui, išmokyti naudotis filmu kaip priemone tikėjimo slėpiniams atskleisti.

Seminarą vedė kino ir meno istorijos specialistė J. Chaloin-Galiauskas. Pasak prelegentės, norint kalbėti apie Dievą kino mene būtina remtis dviem aspektais: teologiniu ir kino meno gebėjimu kalbėti vaizdu, atkreipiant dėmesį į pavojus, kurie slėpi norint priartinti prie Neregimojo regimomis priemonėmis. Atvaizdas – tai ne vaizduojamas objektas, bet fundamentali žmogaus psichikos tikrovė, sudaranti galimybę užmegzti ryšį su pasauliu, su kitais ir su savimi. Atvaizdas, kaip ir kalba, atlieka bendravimo funkciją.

Prelegentė pristatė ir teologiniu aspektu apžvelgė įvairių šalių režisierių sukurtus vaidybinius filmus. Seminaro metu analizuota K. Kieslowskio „Dekalogas“, I. Bergmano „Septintas antspaudas“, C. Th. Dreyerio „Žanos d' Ark kančia“ ir A. Tarkovskio „Andrejus Rubliovas“. Taip pat gilintasi į Kristaus veido kine istoriją, problematiką. Pabrėžta, kad įsikūnijimo slėpinys yra meninės kūrybos raktas. -jp-

Jaunųjų maltiečių seminaras

Kovo 13–14 d. į seminarą „Nepaprasti maltiečių nuotykių nepaprastą pavasarį“ Rokiškyje buvo susirinkę vidurio Lietuvos jaunieji maltiečiai. Kruopšti ir intensyvi programa buvo skirta jaunimo bendravimui ir bendradarbiavimui plėsti, iš arčiau pažvelgti į save ir kitą, išmokyti gyventi bendruomenėje ir visa

Seminaras parapijų jaunimo vadovams

Kovo 12–13 d. Birštone jaunimo vadovai iš Alytaus, Aukštadvario, Birštono, Darsūniškio, Jiezno, Kalvių, Kruonio, Pagarčių, Pivašiūnų, Punios, Semeliškių, Stakliškių, Užuguosčio, Vievio, Žaslių, Žiežmarių turėjo galimybę apmąstyti gavėnią, Kryžiaus kelio malda, pabūti tyloje, pasigilinti, ką jiems reiškia Jėzaus nešamas kryžius.

Po pirmosios katechezės „Kaip atrodo mano svajonių gavėnia“ paaiškėjo, kad jauni žmonės ilgisi ramybės, susikaupimo, norėtų daugiau laiko skirti sau, susitikimui su Dievu. Vakare pasitelkus skaidres buvo apmąstomas Jėzaus eitas Kryžiaus kelias. Diena baigta vėlyvomis šv. Mišiomis Birštono bažnyčioje. Šeštadienį su jaunimu tema „Kryžiaus kelias – ne tik senų žmonių malda“ bendravo kunigas Žydrūnas Vabuolas, po pietų Kaišiadorių vyskupijos Jaunimo centro dvasios vadovas kun. Mindaugas Sabonis jaunimo vadovus išsamiau supažindino su pasninkavimo tradicijomis. -is-

Šv. Juozapo, Kaišiadorių vyskupijos globėjo, šventė

Kovo 18 d., Šv. Juozapo, Švč. M. Marijos Sužadėtinio, šventės išvakarėse, Kaišiadorių katedroje vyskupas Juozapas Matulaitis ir vyskupijos kunigai šventė šv. Mišias, skirtas šv. Juozapo, Kaišiadorių vyskupijos globėjo, garbei. Šv. Mišiose, kuriose dalyvavo daugelis Kaišiadorių vyskupijos kunigų, taip pat Kaišiadorių vyskupijos seminaristai, lydimi rektoriaus kunigo Roberto Šalaševičiaus, melstasi už vyskupiją, jos ganytoją, kunigus, vienuolius, seminarijos auklėtinius ir pasauliečius. Pamokslą pasakė mons. Andresas Lavinas, *Opus Dei* prelatūros regioninis vikaras Baltijos šalims.

Šv. Juozapo šventinė programa, skirta vyskupijos kunigams ir seminaristams, prasidėjo Kaišiadorių vyskupijos Sielovados centre paskaita „Kunigas – nūdienos pasaulio druska“. Mons. Andresas Lavinas pabrėžė nūdienos kunigo užduotis Bažnyčioje, kurias prasmingai ir išsamiai pirmiausia atskleidžia Bažnyčios dokumentai. Pokalbio metu taip pat akcentuota būtinybė kunigui nuolat atsinaujinti dvasia ir patirtimi ir šiomis malonėmis dalytis su pasauliečiais, kurių tarnystei kunigas paskiria visą savo gyvenimą. Po paskaitos kunigai ir seminaristai dalyvavo Kryžiaus kelio pamaldose katedroje, joms vadovavo ir mąstymus pateikė monsinjoras Andresas Lavinas.

Penkioliktujų Kaišiadorių vyskupo Juozapo Matulaičio konsekracijos vyskupu metinių proga po Mišių katedroje ganytoją sveikino kunigai, seminaristai, vyskupijos pastoracinių centrų vadovai, vyskupijos teritorijoje veikiančių savivaldybių atstovai. -Kš-

Renginiai Telšių vyskupijoje

Jaunimo dvasios vadovų susirinkimas

Kovo 11 d. Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ į Skaudvilę sukvietė visus Telšių vyskupijoje paskirtus jaunimo dvasios vadovus ir aptarė jų veiklos problemas. Susitikime ganytojas priminė, kad jaunimo pastoracija yra esminė šiandienės Bažnyčios užduotis įgyvendinant Kristaus siuntimą. Telšių vyskupijos Jaunimo centro direktorius kun. lic. R. Gudlinkis apibendrino susitikimų su jaunimo vadovais patirtį ir išklė artimiausius jų darbo parapijose tikslus.

Vyskupas J. Boruta SJ susitiko su švietimo darbuotojais

Kovo 17 d. Telšių vyskupijos Katechetikos centre su Telšių vyskupu J. Boruta SJ susitiko Telšių vyskupijos švietimo skyrių dorinio ugdymo kuratoriai iš Tauragės, Šilalės, Akmenės, Skuodo, Plungės, Šilutės, Telšių, Rietavo, Kretingos, Klaipėdos miesto ir rajono švietimo skyrių. Susitikime tarp daugelio diskutuotų dalykų nagrinėtos kelios pagrindinės proble-

mos, su kuriomis šiandien susiduriama mokyklose. Vyskupas atkreipė dėmesį, kad pastaruoju metu kai kuriose mokyklose kitų konfesijų atstovai bando dėstyti savo tikėjimo tiesas. Jie eina į mokyklas, pakviesti mokytojų. Ganytojas pabrėžė, kad tokia veikla Lietuvoje nėra įteisinta.

Vysk. J. Boruta SJ taip pat atkreipė dėmesį į vaikų katechizaciją, akcentuodamas, kad tikėjimo praktika pirmiausia turėtų reikštis paprapinėje bendruomenėje. Pasak ganytojo, vaikų katechizaciją perkėlus į mokyklas, nukentėjo tikybos pamokų turinys. Remiantis Bažnyčios mokymu, tikybos pamokos pirmiausia turėtų būti teorinio pobūdžio. Todėl norint, kad paprapinė katechezė būtų visavertė, ją būtina atskirti nuo tikybos pamokų. Katechetikos centro direktorius kun. lic. R. Gudlinkis susirinkusiems pedagogams aiškino tikybos mokytojų veiklos dekanatuose specifiką.

Kunigų susirinkimas

Kovo 19 d. Telšių vysk. V. Borisevičiaus kunigų seminarijos didžiojoje auloje Telšių vyskupijos kunigai nuolatinio ugdymo susirinkimą pradėjo rytmetine malda, vadovaujama Telšių vyskupo generalvikaro prel. Juozo Šiurio.

Po maldos Telšių vyskupo vikaras Klaipėdos miestui kan. Petras Smilgys kunigus supažindino su paprapijų knygų tvarkymo reikalavimais pagal Bažnyčios kanonų teisę. Kan. Petras Smilgys taip pat atkreipė dėmesį, kad paprapijose būtina išigyti kompiuterius ir turėti internetinį ryšį. Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ priminė kunigams Bažnyčios reikalavimą laikytis trijų mėnesių rengimosi Santuokos sakramentui laikotarpio. Toliau vysk. J. Boruta SJ aptarė Didžiosios savaitės ir Velykų liturgijos reikalavimus pagal Šventojo Sosto direktyvas. Vyskupas kunigams pranešė, kad Šventasis Sostas patvirtino naują lietuvių kalba laidotuvių apeigyną, kuris šiuo metu rengiamas spaudai.

Po susirinkimo kunigai rinkosi į Telšių katedrą, kur, vyskupui vadovaujant, buvo aukojamos šv. Mišios šv. Juozapo garbei. Per pamokslą Telšių vyskupijos licėjaus direktorius kun. Sigitas Žilys akcentavo šv. Juozapo svarbą dvasiniame gyvenime. Po pamokslo Telšių vyskupas J. Boruta SJ suteikė lektoriaus skyrimus septyniems Telšių vysk. Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos antrojo teologinio kurso klierikams: Pauliui Jaraminui, Tomui Kauliui, Rimvydui Klimui, Ramūnui Norkui, Karoliui Petravičiui, Romui Starkučiu, Aloyzui Žygaičiui. Šv. Mišių pabaigoje tikintieji sveikino šv. Juozapo vardą turinčius kunigus.

Jaunimo susitikimas su broliu Robu

Kovo 19 d. Telšių vyskupijos Jaunimo centre Telšių vyskupijos jaunimas susitiko su broliu Robu iš Taizė. Svečias pasidalijo savo bendruomenės gyvenimo patirtimi, akcentuodamas maldos reikšmę krikščionio gyvenime. Vėliau Telšių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje visi šventė Eucharistiją, o po šv. Mišių meldėsi prie kryžiaus.

-kdg-

Mirė kunigas Liudvikas Šarkauskas (1911–2004)

Kovo mėn. 12 d. Kretingoje mirė seniausias Telšių vyskupijos kunigas jubilaitas, Kretingos Viešpaties Apreiškimo Švč. M. Marijai bažnyčios rezidentas Liudvikas Šarkauskas. Kun. L. Šarkauskas gimė 1911 m. spalio mėn. 21 d. Rietavo paprapijoje, Stumbrių kaime, žemės ūkio darbininkų šeimoje. Baigęs pradžios mokyklą, 1926–1929 metais mokėsi Rietavo gimnazijoje, 1929–1933 – Plungės mokytojų seminarijoje. 1933 m. rudenį įstojo į Telšių kunigų seminariją, 1938 m. balandžio mėn. 16 d. buvo iššventintas kunigu.

tai realizuoti įgyvendinant jaunųjų maltiečių organizacijos keliamus uždavinius. Jaunimas mokėsi tikėti ir pasitikėti, išgirsti kitą, džiaugtis ir susikaupti.

Šeštadienį seminaro dalyviai skyrė laiko ekskursijai po Rokiškį: apžiūrėjo Šv. Mato bažnyčią, aplankė Tyzenhauzo kriptą, Rokiškio krašto muziejų. Sekmadienį visi aktyviai dalyvavo šv. Mišių aukoje. Rokiškio jaunieji maltiečiai dėkingi dekanui kun. J. Januliui už trisdešimčiai žmonių parūpintą nakvynę ir maitinimą bei seminarą rengusiems Vilniaus jaunųjų maltiečių vadovams. -in-

Keliais žodžiais

Kaunas. Šv. Kryžiaus (karmelitų) paprapijoje 8 savaites truko neokatekumenų sąjūdžio katechezė. Katechezės tikslas – žadinti tikėjimą, pritraukti naujų narių. Katechezei vadovavo Baltijos šalių neokatekumenų sąjūdį kuruojantys vadovai kun. Edo, ponis Estrelija ir Ukrainos dvasinės seminarijos auklėtinis Davidas. Pasibaigus katechezei, neokatekumenų sąjūdžio nariai kovo 5–7 d. Paštuvos vienuolyne dalyvavo konvencijoje. Konvencijos metu didelis dėmesys skirtas paskaitoms apie Eucharistiją. Kovo 6 dieną šv. Mišias aukojo kun. Edo ir Šv. Kryžiaus paprapijos klebonas Emilis Jotkus. -kej-

Palanga. Kovo 15–16 d. miesto Senojoje gimnazijoje ir „Baltijos“ bei V. Jurgučio vidurinėse mokyklose vyko vyresniųjų klasių mokiniams skirti gavėnios susitikimai su Lukiškių kalėjimo kapelionu t. Eliju Leydsu (Šv. Jono kongregacija). Tėvas Elijas susitikimų metu atskleidė pagrindinius krikščioniško gyvenimo principus, pasakojo apie savo pašaukimo kelią, atsakė į jaunimui iškilusius klausimus. -tv-

Rokiškis. Kovo 16 d. Rokiškyje dekanato kunigai, tikybos mokytojai, jaunimo grupių vadovai ir jaunimo grupės susitiko su Panevėžio vyskupijos Jaunimo centro vadovais. Susitikimo metu gvildintos dekanato jaunimo problemos, aptarta, kokios galimybės bendradarbiauti su paprapijų klebonais, tikybos mokytojais ir jaunimo grupių vadovais, bendrauta su jaunimu. Taip pat dalytasi mintimis, išklausti pasiūlymai rengiantis liepos 24–25 d. Šiauliuose vykiančioms Lietuvos jaunimo dienoms.

Palendriai (Kelmės r.). Kovo 19–21 d. Lietuvos šeimos centro Palendrių šv. Benedikto vienuolyne organizuotose rekolekcijose dalyvavo savanorišku darbu prie šeimos centrų veiklos prisi-

dedantys sutuoktiniai iš Vilniaus ir Kau-
no arkivyskupijų, Kaišiadorių, Panevė-
žio, Šiaulių vyskupijų. Rekolekcijų da-
lyviai įsitraukė į brolių vienuolių Valan-
dų liturgiją, kartu šventė Eucharistiją.
Su sutuoktiniais maloniai bendravo tė-
vas Gerard'as. Jis papasakojo ordino
įsikūrimo Lietuvoje istoriją, kalbėjo
apie gavėnią, remdamasis Šventojo
Rašto ištraukomis, atskleidė meilės,
gyvenant santuokoje, išraiškos formas.
Tėvas Gerard'as, dalydamasis savo
patirtimi rengiant sužadėtinius santuo-
kai, akcentavo keturias būtinas santuo-
kinio gyvenimo sąlygas: kalbėjimąsi,
atleidimą, meldimąsi ir tarnavimą. Tė-
vas Gerard'as, be kita ko, pabrėžė, kad
sutuoktinių pagarba vienas kitam yra
vienas iš meilės rodiklių. -dl-

Darbavosi: 1938–1940 m. Šilalės vikaru ir Šilalės vidurinės mokyklos ka-
pelionu, sykiu dėstydamas lotynų kalbą; 1940–1944 m. Salantų vikaru,
sykiu dėstydamas vidurinėje mokykloje lietuvių kalbą; 1944–1945 m. Luo-
kės vikaru; 1945 metais tris mėnesius Leckavos administratoriumi; 1945–
1946 m. Kaltinėnų parapijos administratoriumi. 1946 m. lapkričio 25 d.
buvo suimtas ir sovietų teismo nuteistas dešimčiai metų laisvės atėmimo.
Kalėjo Pečioros lageryje. 1955 m. iš lagerio paleistas. 1955–1967 m. dirbo
Upynos (Telšių raj.) parapijos, 1967–1982 m. Mosėdžio parapijos klebo-
nu. 1982 m. birželio 19 d. dėl sveikatos buvo atleistas iš Mosėdžio klebono
pareigų ir paskirtas altaristu–rezidentu į Kretingos parapiją, kur gyveno
ir, kiek išgalėdamas, ėjo kunigo pareigas iki mirties.

Palaidotas kovo 15 d. Kretingos senosiose kapinėse. Laidotuvėse dalyva-
vo Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, vyskupas emeritas Antanas Vaičius,
22 kunigai, 2 diakonai, 8 klierikai ir daug tikinčiųjų. Koncelebruotinėms
Mišioms vadovavo ir pamokslą pasakė Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ.
Prie kapo žodį tarė mons. dr. P. Puzaras. -T-

Kardinolo A. J. Bačnio dekretas dėl Dievo gailėstingumo paveikslų perkėlimo

(2004 03 08 Nr. 42)

Šventoji sesuo Faustina Kowalska 1931 m. vasario mėn. 22 d. regėjime išgirdo Viešpaties Jėzaus žodžius:
*pagal vaizdą, kurį matai, nutapyk paveikslą su užrašu: Jėzau, pasitikiu Tavimi. Pažadu, kad siela, kuri gerbs šį paveiks-
lą, nežus. Taip pat pažadu jai pergalę prieš jos priešus jau čia, žemėje, o ypač mirties valandą. Aš apginsiu ją, kaip savo
paties garbę. Tokį Dievo gailėstingumo paveikslą, laikydamasis ses. Faustinos nurodymų ir nuolat jos prižiū-
rimas, 1934 metais Vilniuje nutapė menininkas Eugenijusz Kazimierowski.*

1935 m. pirmąją savaitę po Velykų Dievo gailėstingumo paveikslas tris dienas buvo viešai pagarbai iškeltas
Aušros Vartų koplyčioje. Deja, vėliau jis ilgai klajojo iš vietos į vietą, stokodamas deramos pagarbos ir net
patekdamas į didelį pavojų visai pražūti.

Nuostabiu Apvaizdos veikimu, kunigų, dabar arkivyskupo Maskvoje Tadeušo Kondrusievičiaus ir Gardino
vyskupo Aleksanderio Kaškievičiaus, rūpesčiu, 1986 metais Dievo gailėstingumo paveikslas gražintas iš Naujo-
sios Rūdos bažnyčios Gudijoje į Vilnių. Iš pradžių siūlyta jį pakabinti Aušros Vartų koplyčioje, kur pirmą kartą
buvo viešai pagerbtas, tačiau teko atsižvelgti į nepalankias tikėjimo persekiojimų sąlygas. Dėl atsargumo nu-
spręsta paveikslą priglausti Šventosios Dvasios bažnyčioje, kuri tuo metu buvo remontuojama, todėl išmintingai
tikėtasi, jog šoniniame altoriuje atsiradęs Gailėstingą Jėzaus paveikslas neatkreips piktavališko dėmesio.

Jėzus ses. Faustinai išreiškė norą, kad „paveikslas būtų iškeltas šventovėje viešai, nes malonėms gauti jis turi būti
visiems lengvai prieinamas“.

Nuoširdžiai dėkoju Šventosios Dvasios parapijai už Gailėstingą Jėzaus paveikslą išsaugojimą ir gerbimą per-
mainų metais. Ačiū Dievui, jau atėjo laikas šiam garbingam atvaizdui turėti deramą atskirą šventovę ir vietą
centriniame altoriuje, idant jis galėtų būti gerbiamas visų tautų visomis kalbomis, nes daugybė įvairių kraštų
žmonių nori paliudyti begalinį pasitikėjimą Dievo gailėstingumu suklupę prieš malonėmis garsėjantį paveikslą.

Šiuo dekretu skelbiu nutarimą pirmąjį Dievo gailėstingumo paveikslą, menininko E. Kazimierowskio nutaptą pagal
ses. Faustinos žodžius ir jai prižiūrint, perkelti į restauruotą buvusią Švč. Trejybės bažnyčią (Dominikonų gatvė Nr.
12), kurioje įkuriu Dievo gailėstingumo šventovę. Š. m. balandžio 18 dieną, per Dievo gailėstingumo šventę, bažnyčia
bus iškilmingai konsekruota. Nurodau, kad šioje šventovėje kiekvieną dieną būtų meldžiamasi lietuvių bei lenkų kalbo-
mis, taip pat sudaromos sąlygos visų tautų piligrimams melstis savo gimtąja kalba ir garbinti Dievo gailėstingumą.

Visiškai pasitikėdamas gailėstingą Dievo meile, prašau visus tikinčiuosius malda, žodžiu ir darbu skleisti
Dievo gailėstingumą mūsų Tėvynėje ir visame pasaulyje.

Kardinolas Audrys Juozas BAČKIS
Vilniaus arkivyskupas metropolitas

APAŠTALAI LIUDIJA PRISIKĖLIMĄ

Velykų dienos Mišios

Apd 10, 34a. 37–43; Kol 3, 1–4; Jn 20, 1–9

Didžiąją savaitę apmąstėme paskutiniuosius žemiškojo Jėzaus gyvenimo momentus. Įsitikinome jo mirties tikrumu. Jis buvo žiauriai nuplaktas ir prikaltas prie kryžiaus; negana to, vienas kareivis ietimi pervėrė jo šoną. Šiomet daugeliui žmonių tą žiaurią tikrovę padėjo suvokti Melo Gibsono filmas. Mirtis buvo tokia akivaizdi, kad „pirmąją savaitės dieną, labai anksti, dar neišaušus“ moterys atėjo prie kapo su tepalais patepti mirusio Jėzaus kūno. Tačiau kapas buvo tuščias.

Velykų sekmadienį Žodžio liturgija sutelkta į Kristaus prisikėlimą, joje nėra įprastinių Senojo Testamento skaitinių. Kadangi Jėzus įvykdė tai, ką skelbė Raštai, Bažnyčiai nebėra reikalo grįžti prie senųjų tekstų. Nuo Velykų iki Sekminių pirmasis skaitinys parenkamas iš Apaštalų darbų knygos. Tai sena IV a. siekianti tradicija. Pirmasis skaitinys mums byloja, kad mūsų tikėjimas Kristaus prisikėlimu paremtas apaštalų liudijimu. Bažnyčia taip tvirtai grindžia savo tikėjimą šiuo liudijimu, kad niekuomet nepatvirtino specialios tikėjimo Kristaus prisikėlimu dogmos.

Šiandien Jėzaus prisikėlimą liudija apaštalų būrio vyresnysis – Petras. Apaštalų darbų knyga yra tarsi Luko evangelijos tęsinys. Jas vienija tas pats autorius, evangelistas Lukas, ir adresatas – Teofilis. Kaip rūpestingas istorikas, Lukas evangelijoje aprašo Jėzaus gimimą, o Apaštalų darbuose – Bažnyčios atsiradimą. Lukas ne kartą pabrėžia apaštalų liudijimo galią. Šioje ištraukoje aprašoma, kaip apaštalas Petras pirmąkart peržengia pagonio namų slenkstį. Pasak Apaštalų darbų knygos, šimtininkas Kornelijus buvo maldingas ir dosniai išmaldą dalijęs žmogus. Jis simpatizavo judaizmui, tačiau nebuvo apipjaustytas prozelitas, besilaikantis Mozės įstatymo. Petro kalba jo namuose yra Evangelijos santrauka. Kreipdamasis į pagonių auditoriją, apaštalas Petras akcentuoja visai ką kitą, negu kalbėdamas žydams Jeruzalėje ir įrodinėdamas jiems, kad Jėzuje įgyvendinti Rašto pažadai. Petras ypač pabrėžia savo, kaip liudytojo, statusą. Apaštalai patys matė, „kaip jis vaikščiojo, darydamas gera ir gydydamas“. Ypač svarbu, kad apaštalai gali paliudyti Jėzaus gyvenimą po prisikėlimo: „valgėme ir gėrėme, jam prisikėlus iš numirusių“. Petras yra vienas iš tų nedaugelio liudytojų. Jiems patikėta misija skelbti, kad Jėzus „yra Dievo paskirtasis gyvųjų ir mirusiųjų teisėjas“. Ketinantiems pasikrikštyti ir įsijungti į Bažnyčią Petras priduria, kad tasai Teisėjas drauge atleidžia nuodėmes.

Evangelijose pasakojama apie Najino našlės sūnaus, Jajiro dukros ir Lozorius prikėlimą iš numirusių. Matas rašo, kad Jėzaus mirties momentu „daug užmigusių šventųjų kūnų prisikėlė iš numirusių“ (*Mt 27, 52*). Tačiau šie prikeltieji išliko pavaldūs žmogiškiesiems įstatymams ir, atėjus laikui, turėjo iš naujo mirti. Jie yra mūsų šiandien švenčiamo Jėzaus prisikėlimo ženklai. Jėzaus prisikėlimas visai kitoks negu Lozorius ar Jajiro dukros.

Kristus pirmutinis ir vienintelis peržengė mirties slenkstį ir vėl tapo gyvas. Jis nepatenkino mūsų smalsumo ir nepapasakojo, kaip tai įvyko. Tačiau Jėzus perteikė mums svarbesnį dalyką. Jis paaiškino mirties prasmę, parodė, kad mirties nereikia bijoti: ji atveria vartus į naują kūriniją. Šv. Pranciškus Asyžietis nepabūgo apdainuoti „sesę kūno mirtį“.

Apaštalų tikrumas dėl Kristaus prisikėlimo grindžiamas dvejopa patirtimi, išgyvenama dviem etapais. Šokiruojantis tuščio kapo vaizdas atvėrė jiems akis ir leido suvokti Raštų prasmę. Vėlesni Jėzaus pasirodymai pateikė apčiuopiamą įrodymą, kad jis yra gyvas. Nors apaštalai dar neįstengė iki galo suvokti jo pašlovinimo slėpinio, tačiau įsitikino, kad prisikėlusiojo kūnas buvo tas pats, kuris pradingo iš kapo, nes jame buvo kančios žymės. Šios abi patirtys viena kitą papildė. Šis absoliutus tikrumas leido apaštalams liudyti iki kraujo praliejimo.

Po Marijos Magdaliėtės pranešimo prie kapo nuskuba Petras ir Jonas. Veikiausiai jie nakvojo tuose pačiuose namuose. Evangelijoje šie apaštalai drauge minimi ir drauge veikia. Jie abu buvo atsimainymo ant Taboro kalno liudininkai. Ši patirtis padėjo jiems suvokti Velykų ryto įvykį. Jonas jaunesnis ir bėga greičiau, tačiau iš pagarbos palaukia Petro ir leidžia šiam pirmam įeiti į kapo rūšį. Reikšminga tai, kad apaštalai šį momentą būna dviese: pagal žydų įstatymą faktui paliudyti būtini bent du liudytojai (plg. *Jn 8, 17*).

TOMO PATYRIMAS

II Velykų sekmadienis

Apd 5, 12–16; Apr 1, 9–11a. 12–13. 17–19; Jn 20, 19–31

Velykų sekmadienį įkandin moterų ėjome įsitikinti, jog kapas tuščias. Suvokėme, kad Jėzaus prisikėlimas atvėrė naują erą žmonijos istorijoje. Tolesniais Velykų sekmadieniais Bažnyčia atskleidžia mums Velykų slėpinio turtinumą ir leidžia iš naujo išgyventi įvairius Kristaus prisikėlimo aspektus.

Šiandien Dievo žodis mums atskleidžia istorinę Jėzaus prisikėlimo tikrovę, parodo Prisikėlusį kaip Kunigą ir Karalių. Apreiškimo knygoje Jonas atpažįsta prisikėlusį Kristų, apsvilkusį ilga kunigiška tunika, persijuosusį karališką aukso juosta. Balti plaukai simbolizuoja amžinybę. Jonas girdi Viešpatį sakant: „Aš esu <...> Gyvasis“. Jis turi savo rankose mirusiųjų pasaulio raktus ir gali išlaisvinti ką nori. Šiuo skaitiniu iš Apreiškimo knygos Bažnyčia dar kartą skelbia, jog Kristus prisikėlė.

Atvelykio sekmadienį kasmet susitinkame apaštalą Tomą. Šis pasakojimas apima du epizodus. Velykų vakare Jėzus pasirodo dešimčiai mokinių, o po aštuonių dienų jo pasirodymas ypatingu būdu skirtas Tomui. Tomas labai panašus į mus visus. Jam taip pat sunku patikėti nepatyrus. Kai Velykų vakarą Jėzus pasirodė apaštalams, Tomo nebuvo su jais. Jis nenorėjo patikėti bičiulių pasakojimu. Po aštuonių dienų Tomas buvo drauge su kitais. Jėzus vėl atėjo durims esant užrakintoms ir, palinkėjęs ramybės, kreipėsi tiesiog į Tomą. Galima suprasti, kad Jėzus atėjo specialiai įtikinti Tomo... ir mūsų. Jis primena Tomo reikalavimą pamatyti vinių dūrius ir paliesti žaizdų vietas. Tomas čia pat pažįsta Jėzų ir sušunka: „Mano Viešpats ir mano Dievas!“ Dabar ir Tomui niekas nebekliudo iki galo priimti Jėzaus tikrovę. Jam net nereikėjo paliesti Kristaus kūno. Pakako, kad pasirodęs Jėzus jam pasiūlė tai padaryti. Taigi Tomą įtikino ne patirtis, kurią jis anksčiau iškėlė kaip būtiną įtikėjimo sąlygą. Jį įtikino Jėzaus pasirodymo būdas. Tomas atpažino Jėzų, tuo pat metu nuolankų ir dieviškai orų. Taigi esminis Tomo patyrimas nėra nei lytėjimas, nei regėjimas, tačiau ypatingas Kristaus buvimas. Tomas nugalėtas ir pradeda mąstyti kitaip. Užuoat racionaliai kritikavęs, jis leidžiasi įtikinamas asmeniniu bendravimu, atsiveria nuolankiam suvokimui, nedarydamas išvadų tik pagal iš anksto apibrėžtas sąlygas.

Tokia buvo Tomo patirtis. Tačiau tik labai nedaugeliui žmonių yra tekusi asmeninio ir akivaizdaus susitikimo su Jėzumi privilegija. Reta turėjusių panašius regėjimus kaip apaštalas Jonas Patmo saloje ar apaštalas Saulius prie Damasko. Jėzus turėjo omenyje mus visus, Velykų vakare prabildamas apaštalams: „Imkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes, tam jos bus atleistos, o kam sulaikysite, – sulaikytos“. Jėzus, bylodamas apaštalams, turėjo galvoje vėlesnių kartų žmones, siekiančius tiesos ir nepajėgiančius jos atskleisti vien savo jėgomis. Suteikdamas apaštalams šias galias, Jėzus drauge laiduoja mums galimybę užmegzti asmeninį santykį su juo. Jėzus leidžia išgyventi Tomo patirtį ir nereginti bei neapčiuopiant patirti tą pačią tikrovę. Evangelistas Jonas savo knygos pabaigoje rašo, kad visi ženklai „surašyti, kad tikėtumėte“. Suteikdamas galią apaštalams atleisti nuodėmes Jėzus tuo pačiu duoda sutaukinimo galią ir jų įpėdiniams. Kai kuriems iš tikinčiųjų bendruomenės parinktiems asmenims jis suteikia galią perteikti jo atneštą meilę.

Ramybės palinkėjimas yra tradicinis izraelitų pasisveikinimas. Šį kartą Jėzus atneša savo ramybę baimingai užsidiariusiems ir neatsitiesusiems po išbandymų mokiniams. Jis atneša savo atleidimą ir ramybę pačiu savo buvimu. Iš jo lūpų nenuskamba joks priekaištas dėl jų bailumo ar pasitraukimo kančios valandą. Leisdamasis atpažinti, Jėzus parodo savo žaizdų ženklus, kurie yra tarsi pergales trofėjai, įrodantys prisikėlusio ir nukryžiuoto kūno tapatybę. Taip dar kartą patvirtinama tuščio kapo svarba. Mokiniams pasirodė tikrai ne kokia nors šmėkla. Tai vienas ir tas pats kūnas, gyvas ir paliečiamas, su kankinystės žymėmis. Atkreiptinas dėmesys, kad evangelistas Jonas mini rankų ir šono žaizdas, o Lukas savo pasakojime rašo: „Jis parodė jiems rankas ir kojas“ (*Lk 24, 39*). Jonas yra vienintelis evangelistas, aprašęs, kaip kareivis ietimi pervėrė Kristaus šoną. Evangelistas čia įžvelgia simbolinį Bažnyčios gimimo ženklą per Krikštą ir Eucharistiją. Dabar šis ženklas primenamas iš naujo. Bažnyčia gimsta Velykų vakarą Dvasios kvėpimu ir apaštalų pasiuntimu. Iš pažiūros stulbinantis kontrastas: apaštalai užsidarę tarp keturių sienų, o Jėzus jiems duoda įsakymą eiti pas visus žmones: „Kaip mane siuntė Tėvas, taip ir aš jus siunčiu“.

Kardinolo A. J. Bačkio pamokslas Vilniaus arkikatedroje bazilikoje Kovo 11-osios proga

Brangieji,

Šiandien susirinkome paminėti keturioliktas mūsų Valsybės išsilaisvinimo iš okupacijos metines. Atėjome į šventovę, idant išgirstume Viešpaties žodį. Ar esame pasirengę jį priimti į savo širdį?

Šios dienos Dievo žodis – aštrus, anot šventojo Pauliaus, kaip „dviašmenis kalavijas“. Tačiau aštrus yra ir žodis „laisvė“. Šio žodžio įprasminimas pareikalauja kančios bei aukos. Gyvenimas laisvėje ir laisve pareikalauja narsiai rinktis tarp gėrio ir blogio. Todėl labai pravartu leisti Dievo žodžiui perskrosti mūsų sąžinę, kad pažintume savąjį apsisprendimą ir suprastume – nuo kiekvieno iš mūsų priklauso, ar gyvensime laisvoje valstybėje, ar būsime bevaliais vergais.

Pirmajame skaitinyje girdėjote aiškius ir reiklius žodžius: *Prakeiktas žmogus, kuris žmonėmis pasikliauja ir silpną kūną sau atrama laiko, kurio širdis nusigręžia nuo Dievo.*

Žmogus turi silpną, žemiškojo laiko suvaržytą bei nuodėmingą kūną ir nemirtingą, pagal Dievo panašumą sukurtą sielą. Nevalia pamiršti šios tiesos apie save, pamiršti paprastos, tačiau taip sunkiai įgyvendinamos būtinybės derinti kūno ir sielos naudą. Negalime sielos reikalų palikti amžinybei, o žemėje naudotis vien kūno raumenimis ir savo riboto proto galiomis.

Žvelgdami į šių dienų visuomenę, nori nenori suvokiame, kad sovietinis ateizmas vis dėlto sugebėjo atskirti žmogaus kūną nuo sielos. Daugeli, o daugeli pavyko įtikinti, kad žemėje yra svarbi tik žmogiška gerovė, kuri pasiekama jėga, gudrumu, suktumu ir kitų engimu. Kam buvo panaudota laisvė? Baisu matyti, kaip valdininkai, kuriems patikėta mūsų Valstybės gerovė, išmainė ją į savo pačių medžiaginę naudą. Pasak šios dienos Evangelijos, turtuoliai, vilkintys purpuru bei ploniausia drobe ir kasdien ištaigingai puotaujantys, nepastebi elgetų, kurie trokšta numarinti alkį bent trupiniais nuo turtuolių stalo. Daugelis Lietuvoje jaučiasi varguoliais, engiamaisiais ne materialine, o moraline prasme. Eiliniai piliečiai stokoja lygių galimybių skinti laisvės vaisius, pasigenda pagarbos žmogui, asmens orumui. Nuolat pristinga valdžios atidumo tiems, kuriems sunkiau prisitaikyti prie visuomenės pokyčių. Ar politikai daug prisidėjo, kad joks žmogus nebūtų niekinamas, atstumtas, kad kiekvienam būtų padėta pagal jo galimybes rūpintis savimi, savo šeima ir prasmingai dalyvauti puoselėjant laisvę?

Melas, korupcija, pataikavimas, bendro turto grobstymas atsakingus už krašto gerovę mūsų šalies politikus padarė pažeidžiamus ir bailius. Kiek nedaug yra žmonių, kurie išdrįsta atsilaikyti prieš šmeižtą, pyktį, psichologinį bei moralinį, o kartais ir teisinį susidorojimą. Gaila, kad garbingi žmonės traukiasi iš Valstybės valdymo institucijų, nes nepajėgia jose veikti pagal savo

sąžinę bei dorinius principus. Palaimintoji Motina Teresė sakė: „Esu įsitikinusi, kad politikai per mažai laiko praleidžia ant kelių. Esu tikra, kad jie daug geriau atliktų savo užduotį, jei tai darytų“.

Šios dienos pirmojo skaitinio antroje dalyje girdėjome, kas yra priešprieša prakeikimui: *Laimingas žmogus, kurs Dievu pasikliauja ir visko iš Viešpaties viliasi.*

Tik tuomet, kai suprasime, kad žemiškasis gyvenimas yra vien žmogaus gyvenimo istorijos pradžia, nulemianti jo amžinybę, tik tuomet, kai Dešimt Dievo įsakymų taps mūsų gyvenimo pagrindu, tik tuomet, kai žmogus suvoks savo nemirtingos sielos svarbą, galėsime sakyti, kad esame laisvės vaikai. Visuomeninis teisingumas priklauso nuo žmonių tarpusavio santykių, nuo jų susitarimo. O religijos žvilgsniu žmogus turi būti teisingas ne tik kito žmogaus, bet taip pat ir Dievo akivaizdoje. Pranašas Izaijas šaukė: *Pašalinkite savo darbų blogį man iš akių, liaukitės darę pikta, mokykitės gera daryti. Atsidėkite teisingumui, padėkite engiamajam, užstokite našlaitį, ginkite našlės bylą (Iz 1, 16–17).*

Dievo garbinimas, artimo meilė, teisingumo siekimas, kova su priespauda ir išnaudojimu, pagarba žmogui – visi šie dalykai labai glaudžiai tarpusavyje susiję. Krikščioniui visos šios vertybės kyla iš tikėjimo, kuris nėra vien deklaracija, vien šventinio renginio ir užimamų aukštų pareigų sudėtinė dalis, bet konkretus, kasdienis, sąžiningas gyvenimas. Krikščionis aukojasi kitiems bendruomenės nariams ir dėl žmogiškojo solidarumo, ir dėl to, kad tokios jo aukos nori, taip aukotis jį moko Dievas. Čia verta prisiminti šventojo Jono Auksaburnio išpėjimą: *Jei nori garbinti Kristaus Kūną, tai nepraeik abejingai pro šalį, kai jį sutiksi kelyje nuogą ir sušalusį.*

Šios dienos minėjimas mums kelia egzistencinį klausimą: ar išliksime laisva tauta? Ar išmoksime vienas į kitą žvelgti su pagarba ir pasitikėjimu? Ar suprasime, kad esame atsakingi ne vien tik už savo kūną, bet ir už sielą bei vienas kitą? Žemėje rojaus dar niekas nesukūrė ir nesukurs. Rūpindamiesi žemiška gerove, priimdami vis naujus įstatymus, kurie padeda įtvirtinti materialinę gerovę, neužmirškime, kad visa tai gali atsigręžti prieš mus pačius ir virsti baisiu prakeiksmu, jeigu nepaisysime kiekvienam žmogui Dievo duotų įsakymų, kuriais grindžiamas visų tautų gyvenimas.

Tėvynės laisvės rūmas išliks tik tuomet, kai bus pastatytas ant dvasinių pamatų. Tik tokiuose namuose nebus turtuolių ir lozorių, o vien broliai ir seserys, kuriems Dievas Tėvas trokšta dovanoti savo meilę ir gailėstinumą. Be Dievo pagalbos neištengsime ilgai džiaugtis savąja laisve. Todėl dar kartą įsiklausykime į Šventojo Rašto žodžius: *Taip kalba galybių Dievas: Susimąstykite, kaip jums sekėsi! [...] Jūs daug tikėjotės, bet mažai gavote [...] Kodėl gi? [...] Ogi todėl, kad mano Namai tebėra sugriauti, o jūs visi skubinatės į savo namus [...] Drašos, visi krašto žmonės, – tai Viešpaties žodis. – Imkitės darbo! Juk aš su jumis (Ag 1, 7–9; 2, 4).*

**Vyskupo Jono Kaunecko kalba
iškilmingame Seimo posėdyje (2004 03 11)**

Jūsų Ekscelencijos prezidentai, Jūsų Ekscelencijos ambasadoriai, didžiai gerbiami parlamentarai ir Vyriausybės nariai, svečiai, ponios ir ponai, visi didvyrių žmonės!

Taip, tai ne tušti himno žodžiai. Mūsų tautos, lietuvių tautos, didvyriškumas atvedė mus ir į Vasario 16-ąją, ir į Kovo 11-ąją. Visada mūsų tauta buvo ypatinga, didvyrių tauta.

Štai Vyganto Marburgiečio kronika pasakoja: 4 tūkstančiai Pilėnų gynėjų, matydami, kad pralaimi, nutarė susideginti. Kryžiuočiai, pamatę degančius vyrus, pasibaisėję pabėgo: „Kas gali nugalėti šią tautą, jei ji greičiau eina į ugnį, negu į nelaisvę?“

Ar tai nepasikartojo, brangieji, daugybę kartų mūsų lietuvių tautos istorijoje? Visada drąsiai ėjo į karą lietuviai prieš visokius okupantus, kad ir pačius galingiausius: kryžiuočius, carinę Rusiją, sovietus.

Kuo gi skiriasi nuo Pilėnų, kad ir 1863 metų sukilimas? Mažytė tauta prieš šimtamilijoninę Rusiją! Ir lietuvišką raštą uždraudus, nepasidavėme: nešė knygas jauni žmonės, eidami lyg į Pilėnus, žinodami, kad žandarų kulkos nukaus arba reikės supūti Sibire. 40 metų, rodos, tokios beviltiškos kovos. Betgi mes nugalėjome! Ir štai dabar minime 100 metų nuo Lietuvos spaudos sugražinimo.

Ir Vasario 16-osios nepriklausomybėn vėl ėjome tarsi į Pilėnus. Juk po Pirmojo pasaulinio karo tebesidalijant Europą, mūsų didvyrių tauta išdrįso pasakyti: „Mes nepriklausomi!“ Ir daug kraujo, apgindami tą nepriklausomybę, išliejome. Ir dabar Lietuva pilna savanorių kapų.

Vėl šimtamilijoninė sovietinė imperija, o mes tokie maži, tarsi Pilėnų gynėjai. Jokia kita tauta neišdrįso prieš sovietus ištisą dešimtmetį kovoti partizaninį karą. Jokia kita tauta! Argi mūsų partizanai nežinojo, kad jie kaip tie Pilėnų gynėjai, argi jie nematė, kad reikės mirti išbadytomis akimis, nuluptais nagais, srutų duobėse, išvietėse arba nuogiems išmėtytiems gatvėse?.. Bet net ir pasukutinio partizano mirtis nesužlugdė mūsų, mes nepralaimėjome, nes tęsėsi kai kurių vadinamoji pasyvioji rezistencija. Ne, tai buvo labai aktyvi kova, dvasinė kova. Vieninteliai sovietų imperijoje turėjome pakankamai pagrindinį išleistų maldaknygių, katekizmų, dvasinės ir patriotinės literatūros. Galime išvardyti per dvidešimt pagrindinio laikraščių, kai 200 milijonų kitų tautų gal penkis kartus mažiau turėjo. Mūsų tauta penkis kartus daugiau. Tokia mūsų tauta! Ypatinga didvyrių tauta.

Tokie atėjome ir į Sąjūdžio mitingus, ir į Kovo 11-ąją. Tam reikėjo ne mažesnės drąsos negu Pilėnuose. Argi neatsiminėme Vengrijos įvykių, Prahos kruvino pavasario?..

Ir Kovo 11-osios signatarai, garbė jiems, tą naktį žinojo Maskvos grėsmę.

Ar nepasikartojo Pilėnai sausio 13-ąją? Kai V. Landbergio balsas ramiai skelbė: „Moterys ir vaikai, eikite namo, gyvenkite“. Nepasitraukė žmonės. Ir kruvinasis bolševikas, kaip ir kryžiuočiai išsigandę, pasitraukė. Kas gali nugalėti tokius, kurie nesitraukia net prieš tankus, net prieš ugnį?

O kodėl, brangieji, šiandien didvyrių tautos žmonės, net buvę disidentai sako: „Ne už tokią Lietuvą kovojome?“

Aš, kaip vyskupas, nuolat savęs klausiu: „Kodėl ne už tokią Lietuvą kovojome?“

Baigdamas kreipiuosi į aukštuosius ir žemesnius valdžios žmones. Nepražudykime Pilėnų dvasios, brangieji! Nepražudykime tos Pilėnų dvasios, dabar ji dideliame pavojuje. Nepražudykime jaunimo! Tiesa, mes turime nuostabaus jaunimo. Juk mūsų ateitininkai gieda: „Ateitį regim Tėvynės laimingą“. Daug nuostabaus jaunimo aukštosiuose mokyklose sunkiomis sąlygomis siekia mokslo. Aš žaviuosi tuo jaunimu.

Bet štai Sausio 13-ąją kabinu vėliavą. Pro šalį eina moksleivės ir klausia: „Vyskupe, kokia gi diena, kodėl vėliavą kabinate?“ Dieve mano, Dieve mano, kur eina mokykla, jeigu moksleiviai nežino Sausio 13-osios?

Brangieji valdžios žmonės, parlamentarai, padarykime viską, kad mokykloje būtų gyvas patriotinis auklėjimas, kad nebūtų iš programų išbraukiamas nei Maironis, nei Brazdžionis.

Žinote, ką paprasti žmonės, mano tikintieji, sako? „Netvarka, didelė netvarka jūsų protuose, kai savo jau taip palyginti dideles algas didinate, o nematote skurdžių stipendijų, didelių mokesčių už mokslą, minimalių atlyginimų ir pensijų“. Dejuojame dėl nykstančios tautos demografijos, o kokia parama šeimai? Visa šeimos politika, pasak žmonių, – tai pasityčiojimas.

Atleiskite, tikrai atleiskite, kad tokią nuostabią dieną aš tai kalbu. Aš ir Dievui nuolat tai kalbu. Žinote, Dievas girdi tautos skundą, jis sako per pranašą Jeremiją: „Mano tautos skausmas pasiekė mane“. Tad maldauju jus ir Dievą meldžiu atkreipti dėmesį į tautos skausmą ir vargą. Sau didinti algas galima tik tada, kai kitiems sukuriame geresnes sąlygas.

Ir esant dabartinei mūsų aukščiausios valdžios krizei, tikintieji manęs prašo raginti visus melstis. Aš paprasčiau vyskupijos tikinčiųjų kasdien melstis, kad Dievas padėtų įveikti šiuo metu Lietuvoje susidariusią sudėtingą padėtį.

Taigi sveikindamas jus, aš noriu tai pasakyti: Jūs visada mūsų maldose, Dievas mūsų maldose jus apkabina.

Tikėjimas kaip išganymo pradžia

Tikėjimas yra kelias ar procesas, kurio atbaiga gali būti tik Dievo regėjimas

I. Jėzus Kristus kaip krikščioniškojo tikėjimo centras

Augustinas savo traktate apie Jono evangeliją pateikia trejopą tikėjimo sampratą: pirma, *credere Deum*, t. y. tikėti, kad Dievas yra, kad Jėzus Kristus yra išikūnijęs Dievo Sūnus, kad Šventoji Dvasia veikia Bažnyčioje. Šio tikėjimo turinys, suformuluotas Tikėjimo išpažinime, yra grindžiamas pasitikėjimu Dievu, kuris kreipiasi į mus apreiškimu ir laukia mūsų tikėjimo atliepo: *credere Deo*, t. y. būti visiškai išipareigojusiam Dievo atžvilgiu ir savo gyvenimą formuoti laikantis besąlyginės ištikimybės jam. Galiausiai tikėjimas yra kelias į Dievą: *credere in Deum*, tikėti į Dievą siekiant vis tobuliau vienytis su juo, kol galiausiai mūsų tikėjimo kelionė baigiasi tobulu Dievo regėjimu (*In Johannis evang. tract. XXIX, 6*).

Šią Augustino formuluotę galima taip pat taikyti kristologiškai: *credere Christum, credere Christo, credere in Christum*, nes Jėzus Kristus yra tuo pat metu krikščioniškojo tikėjimo centras, pamatas ir tikslas. Jėzus Kristus yra mūsų tikėjimo centras, nes per jį turime prieigą prie trivienio Dievo: „Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą“ (*Jn 14, 9*). Jėzus Kristus, būdamas Dievo, savo Sūnuje atskleidžiančio mums savo giliausią prigimtį, galutinis apreiškimas, yra mūsų tikėjimo pamatas. Jis mūsų „tikėjimo vadovas ir išstobulintojas“ (*Žyd 12, 2*). Tikėjimas siekia pažinti didžiulį Jėzaus Kristaus slėpinį (plg. *Ef 1, 15–23*). Šis slėpinys bus atskleistas tik regėjimu veidas į veidą (plg. *1 Kor 13, 12*). Tikėjimas yra kelias ar procesas, kurio vienintelė atbaiga yra Dievo regėjimas, žmonėms reiškiantis išganymą. Todėl tikėjimas dar nėra galutinis ir pilnatviškas išganymas, bet veikiausiai yra žmogiškojo išganymo pradžia.

Šiame straipsnyje neįmanoma išnagrinėti ir išplėtoti visų tikėjimo, kaip išganymo pradžios, apimčių; aptarsime tik krikščioniškojo tikėjimo centrą – Jėzų Kristų ir jo reikšmę išganymui. Jėzų Kristų vadiname mūsų Gelbėtoju ir Atpirkėju. Nikėjos Tikėjimo išpažinimo kristologinėje pastraipoje teigiama: „Jis dėl mūsų, žmonių, dėl mūsų išganymo nužengė iš dangaus“. Tikėjimas į Jėzų Kristų ir jo išpažinimas susijęs su mūsų išganymu.

II. Ką reiškia išganymas?

Išganymo sąvoka nepriklauso mūsų kasdieniam žodynui. (Vokiečių kalboje ši sąvoka ir giminingi žodžiai vėdami iš šaknies „Heil“, reiškiančios „sveikatą“, – vert. past.) Kasdienėje kalbėsenoje minime gerovę ar laimę, bet vargu ar kada vartojame išganymo sąvoką. Išganymo sąvokos reikšmė platesnė negu žodžių „vidinė gerovė“

ar „laimė“. Šios sąvokos turinį gali padėti suvokti jos antipodas – pragaištis, arba bėda. Lengviau nusakyti, kas yra pragaištis, negu apibrėžti, kas yra išganymas. Pragaištis sąvoką papildo daugybė grėsmių mūsų gyvenimui: gamtos nelaimės, teroristų atakos, ligos, galiausiai mirtis. Individualus žmogus pragaištį išgyvena kaip nesantaiką su kitais žmonėmis ir aplinka. Daugybė žmonių ją patiria mūsų dienų karinių konfliktų metu.

Apaštalas Paulius Laiške romiečiams nurodo pragaištingas galybes: Įstatymą, nuodėmę ir mirtį. Jis taip pat aprašo vidinę kovą, kurią kiekvienas vidujai išgyvena. Tai suvokimo bei troškimo ir, kita vertus, veiksmų neatitikimas: „Aš žinau, kad manyje, tai yra mano kūne, negyvena gėris. Mat aš sugebu gero trokšti, o padaryti – ne. Aš nedarau gėrio, kurio trokštu, o darau blogį, kurio nenoriu“ (*Rom 7, 18–19*). Paulius kalba apie mūsų patirtį, kurią vis iš naujo išgyvename. Mes nesugebame savęs tobulai valdyti, bet dažnai esame pasidaliję tarp suvokimo, troškimo ir vykdymo. Giluminė psichologija paaiškina, kaip dažnai mūsų elgseną nulemia anoniminės jėgos.

Šiais laikais pragaištis patirčiai nusakyti išsivyravo susvetimėjimo sąvoka, kuri jau buvo Pauliaus nusakyta Laiško romiečiams 7 skyriuje; visapusiškai ši sąvoka išplėtotą XVIII a. vokiečių idealizmo. Susvetimėjimas reiškia, jog žmogus negali visiškai išsivaduoti savo jėgomis, nes jis pats savyje nesijaučia kaip namie. Žmogus tapo pats sau svetimas, pavergtas nežvelgiamų ir nekontroliuojamų galių. Susvetimėjimo patirtis veda į imančias viršų žmogaus gyvenime baimes. Daugeliui žmonių šios baimės pasireiškia nauja bioetikos plėtra. Šie būgstavimai konkrečiai išnyra svarstant privalumus bei riziką dėl genetinių, technologinių intervencijų ir maisto produktų gamybą, gyvulininkystę ir apskritai žmogaus gyvenimą; baiminamasi, ar tokie įsikišimai vykdomi laikantis moralinės atsakomybės, ar pakankamai atsižvelgiama į jų padarinius ateičiai.

Trumpai nusakius kai kurias pragaištis patirtis, reikia konstatuoti, jog pragaištis negalėtume suvokti kaip tokios, jei nieko nežinotume apie pragaištis priešpriešą – išganymą. Nors mūsų išgyvenami pragaištis momentai tuo metu sužlugdo mūsų lūkesčius, vis dėlto kiekvieną kartą yra nauja pradžia. Žmogui būdinga viltis, jog viskas bus vėl gerai ar gerai pasibaigs. Nuo pat jaunystės žadinamas žmogaus pamatinis pasitikėjimas gyvenimu. Jei pragaištį galime apibrėžti kaip susvetimėjimą, tai šiame fone išryškėja ir išganymo apibrėžimas.

Išganymas reiškia visumą: žmogaus būties darną su savimi pačiu, su kitais žmonėmis, su aplinka. Biblijoje ši būklė nusakoma žodžiu *šalom*, kuris paprastai verčiamas kaip „ramybė“. Toks vertimas teisingas, tačiau jis neapima viso sąvokos turinio, neperteikia visas žmogiškojo gyvenimo sferas apimančio integralumo. Šis integralumas reiškiasi kūno ir dvasios gerove, laime, gyvenimu, palaiminimu, susitaikinimu ir pilnatve. Ap-

skritai *šalom* reiškia gyvenimo apstumą ir gerą gyvenimo kokybę. Čia kyla klausimas, kas sudaro gyvenimo kokybę? Šventajame Rašte *šalom* reiškia žmogaus išgydymą iš susvetimėjimo, jo išlaisvinimą, sutaikinimą su pačiu savimi, su kitais žmonėmis ir su aplinka. Reikia paminėti, kad giliausia susvetimėjimo šaknis yra nuodėmė, nes, pasak Šventojo Rašto, pragaišties pagrindas glūdi pirminėje nuodėmėje, kuri tęsiasi individualiomis nuodėmėmis. Pagal Bibliją išganymas, suvokiamas kaip žmogaus integralumas, galimas tik tuomet, jei Dievas išlaisvina žmogų iš nuodėmės pančių, sutaikina jį su savimi ir dovanoja jam bendrystę su savimi. Biblinis išganymas yra gyvenimo bendrystė su Dievu. Tai ypač atsiskleidžia Pirmajame Jono laiške, kurio pagrindinė tema ir yra žmogaus bendrystė su Dievu.

Žmogus trokšta išganymo. Tai susiję su žmoguje glūdinčiu prigimtiniu transcendencijos troškimu, pasiekiančiu pilnatvę Dievo regėjimu. Žmogus ilgisi to, kas gera, teisinga ir gražu. Žmogus, kaip asmuo, nori, kad būtų pripažintas ir patvirtintas jo individualumas, o tai įmanoma tik mylint. Besąlygiško priėmimo žmogus gali sulaukti sutikdamas begalinę, absoliučią meilę, kuri gali būti tik pats Dievas. Todėl išganymas galutine šios sąvokos prasme yra įmanomas tik Dieve ir gali kilti tik iš jo. Šv. Augustinas aprašė žmogiškosios širdies nerimą ir parodė, kad žmogaus išganymo viltys išsiskynusios Dieve: „Mus sukūrei sau, ir nerami mūsų širdis, kol neatsilsės tavyje“ (Išpažinimai, I, 1).

Nors žmogaus išganymo ilgesys yra begalinis, vis dėlto pats žmogus yra baigtinė būtybė. Tarp begalinio žmogaus išganymo troškimo ir jo paties būties laikinumo yra didelis atotrūkis. Žmogus privalo atsižvelgti į savo ribotumą. Vien savo jėgomis jis negali pasiekti galutinio gyvenimo išganymo, bet turi priimti tai kaip dovaną iš Dievo. Todėl išganymas taip pat apima malonę ir atpirkimą, kurie mums duodami Jėzuje Kristuje.

III. Išganymas tikėjimu į Jėzų Kristų

Tridento Susirinkimo dekretu apie nuteisinimą teigiama, jog tikėjimas yra išganymo pradžia, visokio nuteisinimo pamatas ir šaknis. Ypač Jono evangelijoje atskleidžiamas glaudus tikėjimo ir amžinojo gyvenimo, sudarančio žmogaus išganymą, ryšys. Jono teiginius apie tikėjimą ir amžinąjį gyvenimą kaip žmogaus išganymą reikia suvokti žvelgiant į Jono evangelijos eschatologiją. Išganymas, kaip amžinasis gyvenimas, yra jau šiame pasaulyje, kuris pavaldus mirčiai: „Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepažūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą“ (Jn 3, 16). „Tokia mano Tėvo valia, kad kiekvienas, kuris regi Sūnų ir tiki jį, turėtų amžinąjį gyvenimą; todėl aš jį prikelsiu paskutinįją dieną“ (Jn 6, 40). Per tikėjimą žmogus jau turi jame išliekantį amžinąjį gyvenimą. Jono evangelijoje „amžinasis gyvenimas“ yra išganymo turinys: „Kas tiki Sūnų, turi amžinąjį gyvenimą“ (Jn 3, 36). „Kas mano žodžių klauso ir mane atsiun-

tusį tiki, tas turi amžinąjį gyvenimą ir nepateks į teismą, nes iš mirties yra perėjęs į gyvenimą“ (Jn 5, 24). Pirmajame Jono laiške amžinasis gyvenimas taip pat siejamas su tikėjimu į Dievo Sūnaus vardą (1 Jn 5, 13).

Petro išpažinimą Aukščiausioje teisme galima laikyti apaštališkojo skelbimo programa: „Ir nėra niekame kitame išgelbėjimo, nes neduota žmonėms po dangumi kito vardo, kuriuo galėtume būti išgelbėti“ (Apd 4, 12).

A. Jėzus Kristus: tikras Dievas ir tikras žmogus

Nepaisydami eretiškų pastangų laikyti Jėzų Kristų vien tik žmogumi – žinoma, skirtingu nuo visų kitų kūrinių dėl savo santykio su Dievu, – ankstyvosios Bažnyčios susirinkimai ir Bažnyčios tėvai pabrėžė tikrą Jėzaus Kristaus dievybę. Jie gindavo tikrąją dievybę, ypač pasitelkdami soteriologinį argumentą: Dievo Sūnus tapo žmogumi, kad išganytų žmones. Tas atpirkimas galiausiai apima žmogaus sudievinimą, pergalę prieš mirtį, Dievo atvaizdo bei panašumo į jį atkūrimą ir žmogaus nemirtingumą. Nauja pradžia, nuodėmių atleidimas ir pergalė prieš mirtį – visa tai yra dovanos, pranokstančios vien žmogiškąsias galimybes. Jei Jėzus būtų vien tik žmogus, jis nesugebėtų duoti mums to dieviškumo. Jis nebūtų galėjęs mūsų atpirkti ir išvaduoti iš paties giliausio vargo, iš nuodėmės ir mirties. Todėl Nikėjos – Konstantinopolio tikėjimo išpažinime (381 m.), bendrame visoms didžiosioms krikščioniškosioms Bažnyčioms, krikščionys taip išpažįsta Kristų: „Dievą iš Dievo, Šviesą iš Šviesos, tikrą Dievą iš tikro Dievo; gimusį, bet ne sukurtą, esantį vienos prigimties su Tėvu“.

Bažnyčios tėvų požiūriu atpirkimas tuo pat metu priklauso ir nuo Jėzaus Kristaus tapimo tikru žmogumi. Kad galėtų išgelbėti žmones, Jėzus Kristus turėjo būti tos pačios prigimties kaip žmogus, taip pat turėti bendrą prigimtį su Tėvu. Čia labai svarbi „prisiėmimo“ sąvoka. Jėzus Kristus atpirkio tik tai, ką jis priėmė tapdamas žmogumi. Tertulijonui priklauso posakis: *Caro salutis est cardo* („Kūnas yra išganymo šerdis“, *De resurr. mort.* VIII, 2). Dievas įžengė į mūsų žmogiškąją būtį dėl savo Sūnaus įsikūnijimo. Kadangi Dievo Sūnus, pats būdamas be nuodėmės, prisiėmė sau mūsų nuodėmes, nuo šiol nebėra tokios žmogiškojo gyvenimo srities ar žmogiškojo būvio, kuri būtų iš esmės tolimesnė Dievui. Taigi Jėzus Kristus, būdamas tikras Dievas ir tikras žmogus, yra žmogaus išganymas.

B. Per ką esame atpirkti?

Ankstyvosios Bažnyčios tikėjimo išpažinimas susieja mūsų atpirkimą su Jėzaus mirtimi ant kryžiaus: „Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip skelbė Raštai“ (1 Kor 15, 3). Jėzus mirė ne tik dėl mūsų nusikaltimų (plg. Rom 4, 25), bet todėl, kad Dievas tą, „kuris nepažino nuodėmės, jis dėl mūsų pavertė nuodėme, kad mes jame taptume Dievo teisumu“ (2 Kor 5, 21). Dievas sutaikino su savimi pasaulį per savo vienatinio Sūnaus kraują. Atpirkimas buvo įvykdytas „už mus“, tai reiškia mūsų

labai ir vietoj mūsų. Jėzus, kuris buvo Teisusis, tapo nuodėme ir prakeikimu (plg. *Gal 3, 13*), kad per jo mirtį galėtume pasiekti Dievo teisumą. Jis mirė atstovaudamas mums ir išpirkdamas mūsų nuodėmes. Biblija atskleidžia, jog dėl pirmosios nuodėmės žmogus gyvena nepaliaujamoje bėdoje, ir čia jam reikia pagalbos. Jėzuje Kristuje pats Dievas pasirūpina žuvusiais žmonėmis. Paulius primena korintiečiams Jėzaus Kristaus buvimą „dėl mūsų“: „Jūs gi pažįstate Viešpaties Jėzaus Kristaus malonę ir žinote, jog jis, būdamas turtingas, dėl jūsų tapo vargdieniu, kad jūs taptumėte turtingi per jo neturtą“ (*2 Kor 8, 9*). Čia išreiškiamas tokia svarbi atpirkimui pasikeitimo vietomis – *admirabile commercium* – tema. Už mus ir mūsų labai nenuodėmingas Vienintelis (plg. *Jn 8, 46*; *Žyd 4, 15*) tampa nuodėme ir prakeikimu, kad atkurtų mūsų bendrystę su Dievu. Nepasikeitęs vietomis ir likimais, atpirkimas neįmanomas.

Šie raktiniai Naujojo Testamento teiginiai dėl atpirkimo turėtų mums priminti, kad visas Jėzaus gyvenimas turi atperkamają prasmę. Žinoma, mūsų sąmonėje atpirkimas siejasi daugiausia su Kryžiaus auka, kaip Kristaus gyvenimo ir mūsų atpirkimo viršūne. Tačiau Jėzaus gimimas, paslėptasis gyvenimas Nazarete, vieši pasirodymai, Dievo karalystės skelbimas taip pat svarbūs mūsų atpirkimui, panašiai kaip jo mirtis ant kryžiaus. Mūsų atpirkimo plotmei priklauso ir Jėzaus prisikėlimas, jo išaukštinimas Tėvo dešinėje bei jo išliekantis buvimas per Šventosios Dvasios dovaną, taip pat laukiamas jo sugrįžimas laikų pabaigoje.

Žinoma, Kryžius yra atpirkimo įvykio viršūnė, nes čia pats Dievas savo Sūnuje stojasi per nuodėmę pražuvusių žmonių vieton. Jis iš vidaus rūpinasi šia bėda, iš esmės gydo šią padėtį ir perkeičia tai į naują Dievo bendrystę su žmogumi.

Jei esame įsitikinę Jėzaus gyvenimu ir mirtimi dovanoto atpirkimo tikrove, tuo pat metu drauge su apaštalu Pauliumi turime pabrėžti, jog vis dar tebegyvename viltimi dėl galutinio viso pasaulio atpirkimo (plg. *Rom 8, 18–30*). Dabar gyvename atpirkimu mums dovanotą naują gyvenimą, tačiau tai įgyvendinama senojo gyvenimo sąlygomis. Paulius dažnai kalba apie įtampą tarp „senojo“ ir „naujojo“ žmogaus (plg. *Rom 6, 6*; *2 Kor 5, 17*; *Ef 4, 22*; *Kol 3, 9*). Pauliaus raginimai palikti senąjį žmogų ir gyventi naujojo žmogaus gyvenimą primena, kad dabartiniu metu mumyse vyksta kova tarp seno ir naujo žmogaus. Mes gyvename kryžiaus šešėlyje ir ateities pilnatvės viltimi, kurią pasieksime tik naujajame Dievo pasaulyje (plg. *Apr 21, 1–22, 5*). Esame atpirkti per Jėzaus Kristaus Velykų slėpinį, jo perėjimą iš mirties į gyvenimą. Mūsų išganymas yra sekimas šiuo iš mirties į gyvenimą vedančiu keliu, tikint į Jėzų.

Išganymas reiškia, kad objektyviai Jėzuje Kristuje visiems žmonėms ir visiems laikams pradėta nauja pradžia, išgrįstas naujas kelias, duota nauja viltis. Kiekvieno individo klausama, ar jis priima šią išganymo dovaną ir

rengiasi gyventi ja remdamasis. Paulius įsitikinęs, kad gyvename tikėjimu, kylančiu iš vilties, kuri šiame gyvenime negali būti patikrinta (plg. *Rom 8, 18–30*).

Taigi išganymas – visiškai Dievo veiksmas, nes tik jis galiausiai gali mus atpirkti. Tačiau tai ir visiškai žmogaus darbas, nes, pasak šv. Augustino, Kūrėjas yra reiklus savo kūriniumi (plg.: *Totum exigit de te, qui fecit te – Serm. 34, 7*). Dievas mus sukūrė be mūsų, bet nepanorėjo mūsų nuteisinti be mūsų. Žmogų jis sukūrė nežinantį, o nuteisina norintį (plg.: *Qui ergo fecit te sine te, non te iustificat sine te. Ergo fecit nescientem, iustificat volentem – Serm. 169, 11, 13*). Čia pasirodo Dievo pagarba žmogaus laisvei. Tik būdamas laisvas, žmogus gali priimti dieviškąją išganymo dovaną, kadangi, pasak Augustino, žmogus gali tikėti tik to norėdamas (*credere non potest nisi volens: In Iohannis evang. tract. XXVI, 2*).

C. Kodėl esame atpirkti?

Šventajame Rašte ir jį aiškinančiame krikščioniškajame mokyme randame įvairių lygių atsakymų apie Jėzaus dovanoto išganymo apimtį. Mes atpirkti iš nuodėmės, iš pavergiančios Įstatymo galios ir galiausiai iš paskutiniojo priešo – mirties (plg. *1 Kor 15, 26*). Esame atpirkti per bendrystę su Dievu tikėjime, viltyje ir meilėje. Per atpirkimą esame naujai kuriami: „Taigi, kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys. Kas buvo sena, praėjo, štai atsirado nauja“ (*2 Kor 5, 17*). Per atpirkimą tapome Dievo vaikai ir įpėdiniai, taip pat bendraįpėdiniai su Kristumi (plg. *Rom 8, 17*). Atpirkimo dovanos duodamos mums vilties pagrindu. Jos pasieks pilnatvę tik paskutinąją dieną mirusiesiems keliantis ir palaimingai regint Dievą. Pirmasis Jono laiškas veda mus į šią didžią ateitį, kurlink mes judame: „Mylimieji, mes dabar esame Dievo vaikai, bet dar nepasirodė, kas būsimė. Mes žinome, kad, kai jis pasirodys, būsimė panašūs į jį, nes matysime jį tokį, koks jis yra“ (*1 Jn 3, 2*).

Šiandien daugeliui žmonių susidaro išpūdis, jog atpirkimo žinia, kurios viršūnė yra žmogaus „sudievinimas“ (plg. *2 Pt 1, 4*), neturi konkrečių sąsajų su jų poreikiais bei problemomis. Tokia mąstysena daugiausia priklauso nuo to, kaip ankstesniais šimtmečiais buvo skelbiama išganymo žinia. Nuo XVI šimtmečio teologijoje išskiriamos prigimtinės ir antgamtinės plotmės sritys, ypač dėl polemikos su A. Bajumi (Baius, 1513–1589) ir C. Jansenu (Jansen, 1585–1638). Griežtai atskiriamos prigimtinės ir išganomosios tvarkos sritys. Buvo pabrėžiama, jog išganymas ne tik nekildintinas iš prigimties tvarkos, bet ir išganomoji tvarka iš esmės skirtinga nuo prigimtinės tvarkos. Prigimtis ir malonė buvo suvokiamos kaip du sluoksniai, esantys vienas virš kito ir nesusiję tarpusavyje. Dėl tokios mąstysenos išganymo sąvoka buvo visiškai atsietta nuo pasaulio ir nukelta į būsimąjį gyvenimą.

XX amžiuje Henris de Liubakas (Lubac) savo darbais svariai prisidėjo įveikdamas buvusį griežtą dualizmą tarp prigimtinės ir antgamtinės tvarkos ir išskeldamas

jas siejanti organišką ryšį. Vatikano II Susirinkime buvo perimtas šis vadinamosios *Nouvelle Theologie* pamatinis siekis; ypač pastoracinėje konstitucijoje *Gaudium et spes*, apibūdinant kūrimo ir atpirkimo tvarką, pabrėžta vienybė: „Žmogiškojo orumo, broliškos bendrystės ir laisvės gėrybės, taigi visus gerus prigimties ir mūsų darbo vaisius, kuriuos, Viešpaties Dvasios vedami ir jo liepiami, būsime paskleidę žemėje, paskui vėl atrasime apvalytus ir be jokios dėmės, nušviestus ir perkeistus, kai Kristus perduos Tėvui amžiną ir visuotiną karalystę, ‘tiesos ir gyvybės karalystę, šventumo ir malonės karalystę, teisingumo, meilės ir taikos karalystę’. Ši karalystė slėpiningu būdu jau dabar yra žemėje; ji pasieks savo atbaigą atėjus Viešpačiui“ (GS, 39).

Esame atpirkti, kad gyventume šiame pasaulyje kaip nauji žmonės, kad tikėjimu, viltimi ir meile paverstume jį Dievo buvimo tarp mūsų vieta ir tuo pat metu išlaikytume gyvą Viešpaties grįžimo, naujojo dangaus ir naujosios žemės viltį.

D. Išganymo apimtys

Svarbiausias teiginys yra tai, jog pats Dievas yra žmogaus išganymas. Išganymas pirmiausia yra ne koks nors žmogui duodamas dalykas, bet asmeninė žmogaus bendrystė su Dievu. Kadangi žmogus „nesukurtą malonę“ priimamas į Dievą, tai paveikia žmoguje „sukurtą malonę“, pavyzdžiui, naujo žmogaus kūrimą Dievo meilei bei pažinimui.

Kadangi *Deus semper maior*, tik Dievas gali patenkinti žmogaus išganymo troškimą. Šiame pasaulyje žmogaus troškimo išsipildymas nuolat lieka fragmentiškas. Tradicija išvelgia žmogaus troškimą regėti Dievą: *desiderium naturale visionis Dei*. Ši troškimą gali patenkinti tik Dievas. Atsiųsdamas savo Sūnų, Dievas mums parodė, kad jis pats nori būti mūsų išganymas. Todėl mums išganymas reiškia įžengimą į meilimą ir klusnų Jėzaus ryšį su Tėvu (plg. Viešpaties malda: *Mt 6, 9–13; Lk 11, 2–4*); buvimą Dievo vaikais per Dvasią (plg. *Rom 8, 16*); taiką ir draugystę su Dievu, dalyvaujant dieviškajame gyvenime, pas mus ateinant ir apsigyvenant Tėvui ir Sūnui (plg. *Jn 14, 23*); Dievo meilę, kuri išlieka mūsų širdyse (plg. *Rom 5, 5*). Visuose šiuose bibliniuose teiginiuose atsiveria mūsų pašaukimo į išganymą plotis. Šiandien kyla esminis klausimas, ar tokie krikščioniškojo išganymo ir krikščioniškojo pašaukimo teiginiai tapo mums nebereikšmingi dėl to, kad gyvename uždarame pasaulyje, besivadovaujančiame savo įstatymais, kur net krikščionys vis iš naujo patiria pagundą gyventi taip, tarsi Dievo nebūtų.

Čia gali padėti žvilgsnis į mistiką. Mistika dažnai apibrėžiama kaip Dievo sutikimas ir jo išgyvenimas (*cognitio Dei experimentalis*), tačiau ji apima taip pat Dievo „nebuvimą“, dvasios ir jausmų naktį. Šiandien plačiai minima Karlo Ranerio (Rahner) prognozė: rytojaus tikintysis bus mistikas arba jo iš viso nebus. Nors ne kiekvie-

nas tikintis Kristų būtinai privalo būti mistikas, vis dėlto kiekvienas rimtai tikėjimą išgyvenantis krikščionis gali patirti Dievo buvimą savo gyvenime. Šiai patirčiai pagrindą duoda krikštas ir sutvirtinimas, kurie mums atveria naują prieigą pas Dievą. Dievo buvimą patiriame taip pat susidurdami su jo žodžiu, girdėdami sąžinės balsą, suvokdami momento pašaukimą, matydami artimo kančią – tai tik keletas iš galimų sričių.

Mūsų žmogystė, visame priklausoma nuo Dievo, tuo pat metu yra išlaisvinta žmogystė. Chalkedono Susirinkimo (451 m.) teiginys, kad Jėzaus Kristaus žmogiškoji ir dieviškoji prigimtis yra „nesumaišytos, nepakitusios, nepadalytos, viena nuo kitos neatskirtos“, yra esmingai svarbus norint suvokti Dievo ir žmogaus ryšį. Tiek žmogaus vienybė su Dievu, tiek žmogaus laisvė auga tuo pat metu. Tik tvirtas ryšys su Dievu išlaisvina žmogų nuo įvairių stabų, keliančių nuolatinę grėsmę jo laisvei. Pripažinti Dievą vieninteliu Viešpačiu reiškia nepripažinti greta jo jokio kito absoliutaus suvereno ir, vadinas, gyventi Dievo vaikų laisve. Dievas negniuždo žmogaus, jis išlaisvina jį vykdyti užduotis pasaulyje. Todėl Vatikano II Susirinkime pripažintas santykinis žemiškųjų tikrovių, pasaulio ir jį sudarančių sferų savarankiškumas (GS, 36).

Tačiau ši vidinė autonomija nereiškia, kad krikščioniškoji išganymo tikrovė yra nesvarbi žmonių užduotims pasaulyje. Tikėjimas kaip kelias į išganymą persmelkia taip pat žemiškąsias tikroves. Jėzuje Kristuje Dievas tuo pat metu apreiškia mums naują žmogų (plg. GS, 22). Jėzus Kristus, kaip naujasis Adomas, yra galutinė tiesa apie žmogų, ir mes tikėjimu privalome įsisavinti šią tiesą. Šis tikėjimas turi tapti veiksmingas meile (plg. *Gal 5, 6*).

Vien savo jėgomis negalime įgyvendinti galutinės mesijinės karalystės, nes tai kyla iš Dievo ir yra jo darbas (plg. *Apr 21, 10*). Tačiau, kai žmonės priima vienas kitą meilėje, kai siekia teismo, taikos, stengiasi apsaugoti gerąją Dievo kūriniją, tuomet jie iš anksto parengiamuoju būdu pasitinka tai, kas yra galutinis išganymas. Tikėdami tuo, kas turi ateiti, jie duoda ženklą, nubrėžiantį būsimąjo pasaulio kontūrą.

Tokie galutinio išganymo ženklai įmanomi daugybe būdų. Jie aptinkami ne tik krikščionybėje, bet ir už jos ribų. Senas pamatinis klausimas apie išganymo būdus bei galimybes už krikščionybės ribų šiandien naujai diskutuojamas pasitelkiant pliuralistinę religijos teoriją. Pati problemos šerdis yra krikščionybės ir Bažnyčios absoliutumas. Pasak dogminės konstitucijos *Lumen gentium*, „Bažnyčia Kristuje yra tarsi sakramentas arba artimos jungties su Dievu ir visos žmonių giminės vienybės ženklas bei įrankis“ (LG, 1).

IV. Perteikti tikėjimą dėl pasaulio išganymo

Tikėjimas Jėzaus duotu išganymu yra dovana, kurią privalome perduoti kitiems. Tai padaryti galime tik tuomet,

jei išgyvename tikėjimą kaip susitikimą su Dievu per Kristų Šventojoje Dvasioje – tik tuomet, jei tikėjimas yra tvirtas mūsų gyvenimo šulas ir jau čia ir dabar duoda mums išganymo pradžia. Tikėjimas susieja mus su Kristumi ir Dievu, kuris, absoliučiai kalbant, yra išganymas. Apaštalas Paulius suvokia mūsų ribotą Dievo pažinimą tikėjimu: „Dabar mes regime lyg veidrodyje, mįslingu pavidalu, o tuomet regėsime akis į akį. Dabar pažįstu iš dalies, o tuomet pažinsiu, kaip pats esu pažintas. Taigi dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė – šis trejetas, bet didžiausia jame yra meilė“ (1 Kor 13, 12). Tikėjimas yra tarsi mūsų vilties inkaras Dieve (plg. Žyd 6, 19).

Tikėjimo neįgyjame savo jėgomis, bet gauname jį kaip dovaną iš Dievo. Kad jis taptų lemiamoji mūsų gyvenimo jėga, turime priimti jį būdami laisvi. Tikėjimu išgyvenamą apdovanojimą dėl savo prasmės ir vilties paieškos turime perduoti kitiems.

Tikėjimas privalo būti misijinis, nes pačia savo esme tiek tikėjimui, tiek Bažnyčiai būdingas misijinis pobūdis (plg. *Ad gentes*, 2). Prisikėlusio Kristaus paliepiamas vis iš naujo tai primena: „Tad eikite ir padarykite mano mokiniams visų tautų žmones“ (Mt 28, 19).

Tikėjimo perdavimas yra susijęs su tikėtinu liudijimu. Jėzus, prieš žengdamas į dangų, paliko mokiniams pasakutinius nurodymus: „Tapsite mano liudytojais Jeruzalėje ir visoje Judėjoje bei Samarijoje, ir ligi pat žemės pakraščiu“ (Apd 1, 8). Mūsų laikais, kai tikėjimas tolydžio praranda socialinę paramą, daug kas priklauso nuo liudytojo, asmeniškai įkūnijančio ir pavyzdinčio įgyvendinančio Bažnyčios tikėjimo turinį žodžiu bei gyvenimu. Tik taip išganymo viltis iš tikėjimo gali būti perduota žmonėms, nepažįstantiems šios vilties ir nebegirdintiems apie ją todėl, kad jie prarado gyvą ryšį su Bažnyčia. Tikėjimo liudijimas ypatingai pasirodo meilės Dievui ir artimui vienybėje.

Kadangi tikėjimas apima visą žmogaus būtį, jį dera puoselėti taip pat proto plotmėje. Tikintysis privalo gebėti išvardyti pamatinius principus, pagrindžiančius tikėjimo pagrįstumą protu. Šis tikėjimo prieangis (*praeambula fidei*) yra būtinas atsakingai ir laisvai leidžiantis į tikėjimo nuotyki. Tik tuomet, kai tikėjimas yra suvokimo protu aktas, galime įvykdyti Pirmojo Petro laiško raginimą būti visuomet pasirengę „įtikinamai atsakyti kiekvienam klausiančiam apie jumyse gyvenančią viltį“ (1 Pt 3, 15). Mūsų esanti viltis duota mums tikėjimu, kuris yra išganymo pradžia ir kurio atbaiga yra Dievo regėjimas.

Parengta pagal M. F.

**Arkivyskupas Piero Marini,
popiežiškasis ceremonimeistras**

Liturgijos pastoracija – aktuali užduotis

I. Įžanga

Vatikano II Susirinkimo konstitucijos *Sacrosanctum Concilium* (SC) paskelbimo 40 metinių proga beveik visame katalikiškame pasaulyje rengiami susitikimai bei konferencijos, šis dokumentas publikuojamas iš naujo.

Minėjimų reikšmė

Šios iniciatyvos būdinga reikšmė toli pranoksta paprastą formalųjį minėjimą. Tai, manau, kvietimas prisiminti pagrindinius konstitucijos principus ir patikrinti, kaip jie perimami bei taikomi paskirose dalinėse Bažnyčiose. Magisteriumas yra aiškiai nurodęs, kaip tai daryti; tai puikiai nusakyta apaštališkajame laiške *Vicesimus quintus annus* (VQA) bei kituose popiežiaus ir Šventojo Sosto dokumentuose bei ištarose. Tad *Sacrosanctum Concilium* 40 metinių minėjimas pirmiausia laikytinas Dievo tautai adresuojamu kvietimu neužmiršti praeities, įsisąmoninti dabartį ir būti atviram ateičiai. Šventoji Dvasia, pažadinusi liturgijos sąjūdį, įkvėpusi Susirinkimo tėvus ir lydėjusi liturgijos reformą, ir toliau veikia Bažnyčioje per žodį ir sakramentinius ženklus, remdama žengimą Dievo karalystės link.

Džiaugsmo kupinas patyrimas

Konstitucija *Sacrosanctum Concilium* aprobuota 1963 m. gruodžio 4 d., popiežiaus Pauliaus VI vadovauto antrojo posėdžių laikotarpio pabaigoje, beveik vienbalsiu Susirinkimo tėvų sprendimu (2147 balsai „už“ ir keturi „prieš“). Tuomet įvyko tai, ko Bažnyčios istorijoje iki tol nebūta. Joks Susirinkimas iki tol nebuvo skyręs liturgijai atskiro dokumento. Pirmą kartą visuotiniame Susirinkime buvo aptarta visa liturgija, tai yra jos teologiniai-bibliniai principai ir konkretūs jos iškilmingo įpavidalinimo bei pastoracijos aspektai. Paminėtinas ir sprendimas liturgijai skirti pirmą vietą: *Sacrosanctum Concilium* tapo pirmu Susirinkimo paskelbtu dokumentu. Popiežius Paulius VI suvokė šios aplinkybės vertę bei reikšmę ir išreiškė visos Bažnyčios džiaugsmą: „Tai džiugina mūsų širdis. Čia išvelgiame pagarbą vertybių ir pareigų skalei: pirmutinė vieta pridera Dievui, o mūsų pirmutinė pareiga yra malda; liturgija – tai pirmutinis mums suteiktas dieviškasis šaltinis, pirmutinė dvasinio gyvenimo mokykla, pirmutinė dovana, kurią galime dovanoti kartu su mumis tikinčiais ir besimeldžiančiais krikščionių tautai, pirmutinis kvietimas pasauliui, kad jis savo nebylų liežuvį atrišų palaimingai ir autentiškai maldai ir pajustų neprilygstamą atnaujinančią

jėgą, su mumis girdamas Dievą bei aukštindamas žmogiškąsias viltis per Kristų, mūsų Viešpatį, Šventosios Dvasios vienybėje (Kreipimasis Susirinkimo antrojo posėdžių laikotarpio pabaigoje, 1963 m. gruodžio 4 d.).

Praėjus 40 metų nuo konstitucijos *Sacrosanctum Concilium* paskelbimo, pravartu prisiminti, su koku giliu įsitikinimu šį įvykį sveikino Yves'as Congaras: „Bažnyčioje įvyko ir įsitvirtino kažkas negrižtama“ (*Information Catholiques Internationales*, 183). Esu tvirčiausiai įsitikinęs, kad tas „negrižtama“ yra tai, ką Šventoji Dvasia norėjo pasakyti Bažnyčioms per konstituciją apie liturgiją (plg. *Apr 2, 7*). Čia slypi mūsų teksto giliausia, nuolatinė šerdis, Evangeliją atitinkanti šerdis, kaip Dvasios Bažnyčioje darbas.

Todėl ši publikacija yra ne kas kita, kaip kvietimas iš naujo išgirsti šį žodį ir išgyventi džiaugsmą dėl Dvasios dovanos Bažnyčiai.

Praeities paveldas

Sacrosanctum Concilium yra liturgijos sąjūdžio išjudinto liturgijos atnaujinimo, konstitucijoje laikomo „ženklų, rodančių Dievo apvaizdos užmojų mūsų laikais, tarsi Šventosios Dvasios veikimu savo Bažnyčioje“ (SC 43), tikslas. Tad šiandien atminti konstituciją *Sacrosanctum Concilium* reiškia neužmiršti praeities paveldo, neužmiršti domėtis liturgija, ją studijuoti bei mylėti – visa tai lydėjo liturgijos sąjūdį ir leido atsirasti dokumentui, sulaukusiam beveik visų Susirinkimo tėvų dėmesio bei pritarimo.

II. Teologijos ir gyvenimo didžiosios kryptys konstitucijoje *Sacrosanctum Concilium*

Konstitucija suskirstyta į septynis skyrius, jie pradeda mi bendrąja pratarme ir užbaigiami priedu. Susirinkimo dokumente pateikiami ne tik be galo reikšmingi tikėjimo mokymo principai ir pagrindinės liturgijos atnaujinimo kryptys, bet ir konkretūs nurodymai dėl apeigų.

Konstitucijos „Sacrosanctum Concilium“ šaltiniai

Norint suprasti konstituciją, būtina žinoti šaltinius, iš kurių ji sėmėsi savo tikrąją dvasią, tai yra krikščioniškojo slėpinio, bendruomeninio Bažnyčios paveiklo, liturgijos kaip išganymo slėpinio apeiginio šventimo supratimą. Konstituciją iš esmės formavo bibliniai ir patristiniai šaltiniai. Liturgijos supratimo ir jos praktikos atnaujinimo norma konstitucijoje *Sacrosanctum Concilium* pasirinktas Šventasis Raštas. „Taigi siekiant liturgijos atnaujinimo, pažangos ir pritaikymo, reikia ugdyti karštą, gyvą Šventojo Rašto meilę“ (SC 24). Tad gilesnį Šventojo Rašto supratimą ir liturgijos atnaujinimą sieja artimas ryšys. Jau ankstyviausi mistagoginiai tekstai liudija, kad liturgijos išmanymas yra ne kas kita, kaip Šventojo Rašto išmanymas. Raštą ir liturgiją siejantis ryšys konstitucijoje aiškiai matomas: Šventuoju Raštu „remiasi veiksmai ir ženklų reikšmė“ (SC 24).

Šventasis Raštas yra šaltinis, turintis maitinti liturgijos atnaujinimą, tuo tarpu paprasta liturginė Bažnyčios tėvų praktika, tai yra *pristina Sanctorum Patrum norma*, laikytina reformos norma ir įkvepiančia taisykle. Bažnyčios tėvų liturginė praktika tampa pirmaprade krikščioniškosios liturgijos forma, įgalinančia pasverti ir patikrinti visų laikų liturginį Bažnyčios gyvenimą. „Apeigos tespindi kilniu paprastumu, tebūna dėl trumpumo aiškios, be nenaudingų pasikartojimų...“ (SC 34). Ir toliau: „Todėl apeigos, deramai išlaikant jų esmę, tepasidaro paprastesnės. Tebūna išleisti ilgainiui atsiradę pakartojimai arba mažiau reikalingi priedai. O kai kurie dalykai, dingę dėl istorijos negandų, kai atrodo gera arba reikalinga, tebus atstatyti pagal šventųjų Tėvų nuostatus“ (SC 50).

Liturgijos prigimtis

Bibliniai ir patristiniai šaltiniai ne tik svarbūs dėl apeigų formų, bet ir padeda suvokti pačios liturgijos esmę. Konstitucijoje *Sacrosanctum Concilium* iš pradžių nepateikiama liturgijos samprata, bet parodoma, kas per ją įgyvendinama: per liturgiją „vyksta mūsų atpirkimo darbas“ (SC 2). Per liturgiją tikintieji išgyvena visą Kristaus Velykų slėpinį. Tada konstitucijoje nurodomas liturgijos poveikis: „Esančius Bažnyčioje liturgija kasdien stato į šventovę Viešpatyje, į Dievo buveinę Dvasioje, kol bus pasiektas Kristaus pilnatvės saikas“ (SC 2).

Greta pamatinės liturgijos, kaip mūsų atpirkimo įgyvendinimo sampratos, būdingos didžiąjai patristikos tradicijai, konstitucijoje pateikiami keli iš dalies nauji esminiai nurodymai, kuriais siekiama geresnio teologijos supratimo ir geresnės liturginio šventimo eigos. Iš jų derėtų pabrėžti neišardomą pašventinimo ir kulto vienybę (SC 5–7), Velykų slėpinio centriškumą (SC 5–6), Kristaus buvimo Bažnyčioje ir pirmiausia liturgijoje reikšmę: „*Christus Ecclesiae suae semper adest, praesertim in actionibus liturgicis*“ (SC 7). Kristaus buvimas švenčiančioje bendruomenėje tikrai yra viena svarbiausių konstitucijos temų.

Viršūnė ir versmė

Iš liturgijos prigimties ir poveikio apmąstymo randasi galbūt garsiausia konstitucijos ištara, tapusi tiesiog teologine „patarle“: „Liturgija yra viršūnė, į kurią krypsta Bažnyčios veikla, ir kartu šaltinis, iš kurio plaukia visa jos stiprybė“ (SC 10). Kitaip tariant, pagrindinis Bažnyčios tikslas, pasak *Sacrosanctum Concilium*, yra leisti tikintiesiems dalyvauti Velykų slėpinyje, kuris tampa regimas ir visa tikrove tada, kai Bažnyčia susirenka švęsti liturgijos, ypač Eucharistijos, Viešpaties dieną. Pirmieji Vatikano II Susirinkimo ekzeziologijos elementai, vėliau pateikti dogminėje konstitucijoje *Lumen gentium*, aptinkami keliuose pamatiniuose liturginės konstitucijos tekstuose apie liturgijos šventimo ir Bažnyčios santykį. Šitaip švenčiant „Bažnyčia ypatingai atsiskleidžia“, o jos parapijos „tam tikru būdu vaizduoja po visą pasaulį pasklidusią Bažnyčią“ (SC 41–42; plg. 2, 5–7).

Liturginio ugdymo skatinimas

Jei tai yra liturgijos esmė, o ji pati Bažnyčios gyvenime tokia reikšminga, kad jos veiksmingumui neprilygsta „joks kitas Bažnyčios veiksmas garbės vardu ar laipsniu“ (SC 7), tada tampa suprantama konstitucijoje akcentuojama krikščionių liturginio ugdymo būtinybė. Mokyti suprasti liturgiją reiškia leisti tikintiesiems patiems prisiliesti prie krikščioniškojo slėpinio esmės. Todėl patvirtinama: „liturgija yra pirmasis ir būtinas šaltinis, iš kurio tikintieji gali semtis tikrai krikščioniškos dvasios“ (SC 14). Vadinti liturgiją „pirmuoju ir būtinu šaltiniu“, iš kurio krikščionys gali semtis tikėjimo dvasios, reiškia patvirtinti esminį saitą, vienijantį krikščionio gyvenimą ir liturgiją. Liturgija nėra mokymas, kurį reikia perprasti, ji yra neišsemiamas gyvybės ir šviesos šaltinis krikščioniškajam slėpiniui suprasti ir patirti.

Anot konstitucijos, Bažnyčia turi kiekvienam krikščioniui laiduoti autentišką liturginį gyvenimą. Juk jo tikėjimo gyvenimas kokybiškas bus tik tada, kai tai, ką per teikia liturgija, ir tai, kuo jis gyvena, sutaps pagal konstitucijos liturginę formulę: kad „gyventų tuo, ką priėmė tikėjimu“ (SC 10).

Dalyvavimas liturgijoje

Į šį tikslą krypta konstitucijoje išreikštas Bažnyčios troškimas: „Motina Bažnyčia trokšta, kad visi tikintieji liturginėse apeigose dalyvautų pilnai, sąmoningai ir aktyviai“ (SC 14). Troškimas, kad tikintieji liturgijoje dalyvautų pilnai ir sąmoningai, yra viena didžiųjų dokumento temų. Pirmiausia sielų ganytojai „uoliai ir kantriai tesirūpina“ „tikinčiųjų dalyvavimu liturgijoje vidumi ir išore“ (SC 19). Toks raginimas išreiškia Bažnyčios rūpinimąsi, kad tikintieji „sąmoningai, pamaldžiai ir aktyviai dalyvautų šventajame vyksme“ (SC 48). Reikalaujant kokybiško dalyvavimo liturgijos šventime, konstitucijoje primygtinai pabrėžiama, kad Naujosios Sandoros kiekvienas krikščionis esąs *leiturgos* visa šio žodžio prasme, nes savo gyvenimo atnašavimas vienybėje su vienašakiais laikams įvykdyta Kristaus auka yra Dievui patinkantis dvasinis kultas. Tad egzistencinė auka reikalauja sąmoningo, visiško, aktyvaus dalyvavimo vidumi ir išore sakramentinėje aukoje. Todėl savo tikėjimą švenčiantis krikščionis pirmenybę privalo teikti sudvasinimui, tai yra asmeniniam pasisavinimui to, ką jis girdi ir atlieka liturgijoje. Tikrai autentiškas sudvasinimas laiduoja išorinę raišką, gebančią išreikšti tai, kas išgyvenama vidujai. Tai visiškai veiklus būdas švęsti konstitucijos *Sacrosanctum Concilium* trokštamą liturgiją.

„Vatikano II Susirinkimo žinią daugelis suvokė pirmiausia per liturgijos reformą“, – teigia Jonas Paulius II apaštališkajame laiške *Vicesimus quintus annus* (12).

Susirinkimo žinia dar ir šiandien ženklina liturgiją, suprantamą ir išgyvenamą *Sacrosanctum Concilium* dvasia, ir Bažnyčios gyvenimą. Todėl konstitucija apie li-

turgiją ir po keturiasdešimties metų nuo jos paskelbimo tebėra esminė Bažnyčios kelio gairė.

Apeigų ir tekstų reforma

Susirinkimo tėvai neapsiribojo liturgijos *altiora principia* nustatymu; teorinio principo neatskiriamumas nuo apeigų eigos vertė juos taip pat aptarti visą konkretų liturgijos vyksmą, nes apeigų metu per juntamus ženklus kartu veikia Šventoji Dvasia ir Bažnyčia, Sužadėtinė.

Nebuvo užmiršta nė viena liturgijos problema. Siekiant atsilipti į pastoracinio darbo reikalavimus, paskatinti Dievo tautos ugdymą ir jos pamaldų, veiklų, sąmoningą ir bendruomeninį dalyvavimą liturgijoje, visų liturgijos aspektų imtasi drąsiai ir plačiu žvilgsniu, kiekvieną sprendimą atskleidžiant pirmąją tradicijos perspektyvoje bei atremiant į Biblijos ir patristikos pamatą.

III. Liturgijos pastoracija – nuolatinė užduotis

Sacrosanctum Concilium gairės buvo įgyvendintos išleisdus liturgines knygas ir paskelbus atitinkamas instrukcijas. Galima iš tiesų sakyti, kad „didelė dauguma ganytojų ir Dievo tautos priėmė liturgijos reformą klusnumo ir net džiugaus uolumo dvasia. Todėl turime dėkoti Dievui už tai, kad, įgyvendinant liturgijos reformą, per Bažnyčią perėjo jo Dvasia“ (VQA 12).

„Vatikano II Susirinkimo trokštą liturgijos reformą dabar galima laikyti įgyvendinta, tuo tarpu sakramentų pastoracija yra nuolatinė pastanga iš liturgijos lobio vis pilnatviškiau semtis tos gyvybės jėgos, kuri iš Kristaus teka į jo Kūno, Bažnyčios, narius“ (VQA 10).

Bažnyčios paveikslas

Liturgija yra tobuliausia Bažnyčios slėpinio išraiška, tad galima sakyti: krikščionių bendruomenė, įgyvendindama liturgiją, išreiškia ir parodo savo gyvą Bažnyčios patyrimą. Todėl liturgijos pastoracijoje ir toliau turi būti dedamos nuolatinės pastangos siekiant jos aukščiausių tikslų: aktyvaus dalyvavimo, dvasinio ugdymo, bendros atsakomybės. Kalbama apie Bažnyčios – slėpinį švenčiančios Dievo tautos – paveikslą išreiškiamą bei statydinimą – paveikslą Bažnyčios, kuri reiškiasi kaip tikra ir kasdienė bendrystė, švenčia sekmadienį, gyvena liturginių metų ritmu, laikosi savo ypatingų švenčių ir tradicijų, rūpinasi joje gyvenančiais vargšais. Juk, nepaisant išventintųjų tarnautojų skirtingumo, visa Dievo tauta yra kunigiškoji tauta, ir visi pasauliečiai, vyrai ir moterys, yra liturgijos subjektai, galintys ir turintys teisę įvairialypiai įsitraukti į liturginę tarnybą.

Kas *Sacrosanctum Concilium* skaito su dvasiniu supratimu, suvokia gilią intuicinę išvalgą, kurios kupina konstitucija: iš Susirinkimo liturgijos reformos išauga ne tik apeigų, bet ir visos Bažnyčios atnaujinimas. Todėl nuo to, kaip konkrečiai liturgijos reforma priimama, pri-

klauso ne tik liturgijos atnaujinimas, bet dar daugiau ištikimybė Bažnyčiai. Tikrai taip maldos įstatymas tampa ne tik tikėjimo, bet ir Bažnyčios gyvenimo ir veiklos įstatymu.

Aktyvus dalyvavimas

Pirmuoju reformos vykdymo laikotarpiu dalyvavimą neišvengiamai ženklo daugiausia išorinis bei didaktinis aspektas, neretai iškrypdavęs į „dalyvavimą bet kokia kaina ir visomis formomis“. Tai, be abejo, trukdė ir tebetrukdo atrasti ir pasisavinti dieviškojo slėpinio giliausias vertybes bei veikimą. Dėl perdėtos reakcijos į kraštutinį pasyvumą, kuriuo persiėmė tikintieji dalyvaudami vadinamosiose „tridentiskose Mišiose“, liturgijoje galbūt buvo perdėm akcentuojamas reiškiamasis. Įsitvirtino būtinybė reikšti jausmus bei rodyti išgyvenimus siekiant suteikti liturgijai džiugios, šventiškos dvasios. Tačiau liturgija nėra tiesiog kokios nors grupės išgyvenimų suma, asmeninių ir kolektyvinių jausmų rezervuaras. Liturgija yra laikas ir erdvė, kur vidun paimami girdimi žodžiai ir garsai, padaromi savais atliekami gestai, įimami tariami ir giedami tekstai ir persiimama regimais vaizdais bei įkvepiamais maloniais kvapais.

Todėl viena pagrindinių liturgijos pastoracijos pareigų turėtų būti patenkinti įvairiopa, kartais nebalsiai, reikiama troškima iš naujo atrasti liturgiją, kuri yra meditacinis laikas girdimam, apmąstomam ir kaip maldai tariamam Dievo žodžiui įimti ir savyje sudvasinti; liturgiją, kuri yra meldimosi erdvė, kur autentiškai išgyvenamas susitikimas bei susitaikinimas su Dievu, pačiu savimi ir atitinkama krikščionių bendruomene; liturgiją, kuri yra vieta, kur kiekvienas tikintysis laipsniškai ugdomas slėpinio, kurį jis švenčia, ir tikėjimo, kurį išpažįsta. Tikrai taip liturginis susirinkimas taps Bažnyčios motiniškomis iščiomis, kokiomis ji nuo pradžią laikė šventieji tėvai ir pati liturgija, tomis Bažnyčios motiniškomis iščiomis, kuriose gimsta, auga, žodžiu ir duona yra maitinamas krikščionis, idant taptų tobulu žmogumi.

Todėl dabar liturgijos pastoracijai, užuot dėmesį skyrus vien „darymui“ šventimo metu, būtina atsigręžti į būtį ir stengtis vėl atrasti liturgiją kaip „gyvybės jėgą“, „kuri iš Kristaus teka į jo Kūno, Bažnyčios, narius“ (VQA 10), kaip Šventosios Dvasios patyrimą. Trumpai tariant, norint pasiekti autentišką liturgijos dvasią, būtinas kokybinis šuolis.

Ženklių kokybė

Kad švenčiančioji bendruomenė galėtų būti vis geresnis Bažnyčios paveikslas, šiandien kaip niekada greta aktyvaus dalyvavimo bei bendros atsakomybės skatinamas dvasinis ugdymas ir ženklių kokybė: „Kristui ir jo mylimiems žmonėms svetingo“ (Kreipimasis į Provence-Méditerranée vyskupus, 5) susirinkimo ženklas, Dievo žodžio ženklas, giesmė, muzika, tyła.

Tai taip pat reikalauja neišleisti iš akių tokių šventimo vietų kaip krikšto dubuo, ambona ir altorius, celebranto vieta. Jos išreiškia iščias, kuriose iš Šventosios Dvasios atgimsta krikščionis; sritį, kurioje gyvena ir auga krikščionis; erdvę, kurioje krikščionis gyvena bendrystėje su Kristumi ir broliais. Kitaip tariant, šios vietos yra Bažnyčios išraiška.

To siekdama paprastoji liturgijos pastoracija turėtų kantriai kovoti su mūsų laikų vyrų bei moterų „neraštingumu“, pagrindinių krikščionių tikėjimo turinių neišmanymu, neretai būdingu ir dažnai eucharistiniame susirinkime dalyvaujantiems krikščionims. Esu tvirtai įsitikinęs, kad artimiausių dešimtmečių liturgijos pastoracija ir kartu su ja katechezė turėtų vis daugiau įgyti autentiškos mistagogijos bruožų bei perimti jos tikslus, priimtą ir metodus. Juk ženklų suprantamumas nuo ženklo kokybės neatsiejamas, nes yra jos dėmuo.

1985 metų nepaprastojo Vyskupų sinodo Vatikano II Susirinkimo pabaigos 20 metų proga baigiamajame dokumente sinodo tėvai mistagogiją vadina vienu esminių liturgijos atnaujinimo veiksnių: „Katechezė, kaip buvo Bažnyčios pradžioje, vėl turi būti kelias, vedantis į liturginį gyvenimą (mistagoginė katechezė)“.

Vadovavimas liturgijai

Ženklių kokybė pirmiausia reikalauja vadovavimo šventimui kokybės. Vadovaujantis susirinkimui ne tik gerbiamas, bet ir pripažįstamas bei vertinamas kaip atliekantis savo vaidmenį *in persona Christi*. Tačiau taip vadovauti galima tik paisant susirinkimo kokybės ir gebant atitikti Dievo tautos lūkesčius. Juk tas, kas vadovauja, daro tai tam tikru būdu ir *in persona Ecclesiae*.

Liturgijos autentiškos dvasios išugdytas kunigas vengs bet kurio savęs sureikšminimo ir vadovaus susirinkimui kaip tas, kuris patarnauja (Lk 22, 27), pagal paveikslą to, kurio varganas ženklas jis yra. Todėl vadovavimo liturgijai aukščiausia ir vaisingiausia forma toli pranoks paprastą vadovavimo meną, gryną *savoir faire*, ir taps bendrystės principu, lydimu gilaus suvokimo, kad Šventosios Dvasios dovanos aptinkamos visoje Bažnyčioje.

Kulto grožis ir kilnumas

Trečiojo tūkstantmečio pradžioje svarbu perteikti Kristaus slėpinį švenčiančios, besimeldžiančios ir pamaldų grožiu bei kilnumu gyvenančios Bažnyčios paveikslą. Grožis, kuris yra ne vien estetinė forma, bet remiasi „tauriu paprastumu“, geba atskleisti santykį tarp liturgijos žmogiškojo ir dieviškojo aspekto. Kalbama apie išikūnijimo dinamiką: ką regimai padarė malonės ir tiesos kupinas Gimusysis, liko Bažnyčios sakramentuose. Grožis turi leisti sušvisti Kristaus buvimui liturgijos centre. Jo buvimas bus juo aiškesnis, juo labiau šventime bus juntama kontempliacija, garbinimas, neatlyginamumas ir dėkojimas.

„Garbe ir didybe jis žėri; jėga ir grožis jo šventovėje“ (96, 6): psalmininkas ne tik apgieda spindintį Viešpaties buveinės grožį, bet ir kitoje vietoje išpažįsta: „Visa, ką jis daro, pilna jo garbės ir didybės“ (111, 3). Nė viena kita Bažnyčios tikrovė nėra labiau už liturginę erdvę bei liturginį veiksmažodį pašaukta susijungti su grožiu ir išreikšti jį kaip paties Kristaus gestą.

Tada savo grožio dėka liturgija ir toliau bus krikščioniškojo gyvenimo versmė ir viršūnė, mokykla ir norma.

IV. Užduotis

„Mūsų užduotis štai ši, – pasakė popiežius Paulius VI 1965 m. kovo 1 d., liturgijos reformos pirmojo įgyvendinimo išvakarėse. – Kuo labiausiai rūpinkitės, <...> kad normos, kuriomis remdamasi Bažnyčia nori švęsti pamaldas, būtų pažįstamos, aiškinamos, taikomos. Tai nėra lengva; tai reiklus dalykas, reikalaujantis tiesioginio ir metodiško domėjimosi; reikalaujantis jūsų asmeniškų, kantrios, meilės kupinos, tikrai pastoracinės pagalbos. Būtina pakeisti daug įpročių, išmokyti aktyvesnio garbinimo ir kulto kiekviename tikinčiųjų susirinkime, <...> vienu žodžiu, būtina Dievo tautą sujungti su kunigiškuoju liturginiu veiksmu. Kartojame: tai sunkus ir reiklus, Apvaizdos trokštamasis, atnaujinantis ir – tikimės – taip pat paguodžiantis dalykas <...>. Tai truks ne vienerius metus <...>, tačiau reikia pradėti, vis iš naujo pradėti, atkakliai stengtis, kad pavyktų suteikti susirinkimui visa apimantį, vieningą, švelnų ir iškilų balsą“.

Tai nuolatos aktuali liturgijos pastoracijos „užduotis“, kurios iš naujo būtina uoliai imtis, kaip tai darė senoji Dievo tauta dykumoje, kur irgi netrūko nostalgikų akimirų, prieštaravimų ir pasipriešinimo. Dievo tauta visuomet yra pakeliui, ir visi turime keliauti kupini džiaugsmo, nes esame tikri, kad Dvasia mus gaubia kaip debesis ir veda kaip ugnies stulpas. Vatikano II Susirinkimo liturgija tebūna mums Šventosios Dvasios, kuri nuolatos atnaujina Karalystės link pakilusios Bažnyčios širdį ir vis iš naujo pripildo ją grožio, džiaugsmo ir vilties, ugnies stulpas.

Straipsnis publikuotas:

L'Osservatore Romano (itališkasis leidimas), 2003 12 06
L'Osservatore Romano (vokiškasis leidimas), 2004 01 16

Popiežius pabrėžia komunikavimo priemonių vaidmenį „atnaujinant visuomenę“

(KAP) Popiežius Jonas Paulius II paragino persunkti visuomenės komunikavimo priemonių sritį „tikrai žmogiška ir krikščioniška dvasia“. Kovo pradžioje kreipdamasis į Popiežiškosios visuomenės komunikavimo priemonių tarybos visuotinio susirinkimo dalyvius, popiežius pabrėžė, jog tik taip visuomenės komunikavimo priemonės gali išskleisti savo „milžinišką“ žmogiškųjų vertybių skatinimo bei visuomenės atnaujinimo „potencialą“. Jonas Paulius II akino tarybos narius savo darbą remti prieš 40 metų paskelbtu Vatikano II Susirinkimo dekretu dėl visuomenės komunikavimo priemonių *Inter mirifica*.

Tarybos prezidentas arkivyskupas Johnas Foley interviu Vatikano radijui akcentavo katalikiškųjų visuomenės komunikavimo priemonių svarbą. Bažnyčiai reikia savų laikraščių ir žurnalų, radijo ir televizijos stočių. Tačiau, kita vertus, Bažnyčia taip pat privalo intensyviai puoselėti ryšius su pasaulietinėmis visuomenės komunikavimo priemonėmis.

Popiežius susirūpinęs dėl netikėjimo ir religinio abejingumo plitimo

(KAP) Popiežius Jonas Paulius II pavadino netikėjimo ir religinio abejingumo plitimą trečiojo tūkstantmečio pradžioje iššūkiu ir „egzistenciniu rūpesčiu“. Kovo 13 d. priimdamas Popiežiškosios kultūros tarybos visuotinio susirinkimo narius, susirinkusius apsvarstyti temą „Krikščionių tikėjimas auštant trečiajam tūkstantmečiui ir netikėjimo bei religinio abejingumo iššūkis“, akcentavo būtinybę geriau atsiliepti į gyvenimo prasmės klausimus, keliamus religijai vis abejingesnės visuomenės.

Tarybos narių diskusijų pagrindas buvo tarptautinės apklausos internete rezultatai, parodę, kad karingasis ateizmas pasaulyje, pirmiausia Europoje, užleidžia vietą religiniam abejingumui, o konfesiniai ryšiai silpnėja.

Popiežiškosios kultūros tarybos prezidentas kardinolas Paulis Poupard'as, pristatydamas dalyvius popiežiui, sakė, jog visuotinis susirinkimas pripažino, kad Bažnyčiai vis dažniau tenka susidurti su nauja situacija – šiuolaikinių žmonių „vidine tuštuma“. Toks „dvasinis nerangumas“, pasak kardinolo, akina Bažnyčią „atnaujinti mintį, maldą ir veiklą“, atrasti „naujų kalbų, kuriomis būtų galima perteikti Evangeliją kreipiantis ir į protą, ir į jautrumą, derinant tiesos ir grožio būdus“.

Atsakydamas kardinolui, popiežius sakė, jog dvasininkai ir tikintieji turėtų ieškoti bei gilintis į mūsų laikų vyrų ir moterų pamatinius klausimus bei lūkesčius. Dvasininkams ir tikintiesiems taip pat būtina puoselėti dialogą su žmonėmis ir „siūlyti Evangelijos žinią ir Kristaus, Atpirkėjo, asmenį“. „Kultūrinės ir meninės raidos būdams netrūksta priemonių ar išteklių perteikti krikščioniškąją žinią“. Būtina remti kultūros, meno ir literatūros pasaulį, idant jis padėtų statydinti ne materializmu, bet moralinėmis bei dvasinėmis vertybėmis

paremtą pasaulį, – sakė Jonas Paulius II, pridurdamas. – Ideologijų plitimas įvairiose visuomenės srityse verčia krikščionis atlikti naują kokybinį šuolį intelektualinėje plotmėje ir pasiūlyti įtaigių apmąstymų, pateikiančių jaunosioms kartoms tiesą apie žmogų ir Dievą, kviečiančių vis giliau suprasti tikėjimą“.

Popiežius ragina Europą bendradarbiauti

(KAP) Po kovo 11-osios teroro aktu Madride Jonas Paulius II paragino visas visuomenines Europos jėgas bendradarbiauti. Per Viešpaties angelo maldą kovo 14 d. Šv. Petro aikštėje popiežius sakė, jog tik susivienijus visoms sveikoms žemyno jėgoms galima su pasitikėjimu žvelgti į ateitį ir tikėtis, kad ji bus geresnė. Kaip pavyzdį jis paminėjo visos Europos politikų solidarumo pareiškimus po teroro aktu Madride. Popiežius pabrėžė, jog pirmiausia tikintys Dievą privalo darbuotis dėl broliško bei solidaraus pasaulio ir, nepaisydami visų kliūčių, toliau eiti šiuo keliu.

Teroro aktus Madride popiežius pavadino „pasibaisėtiniu nusikaltimu“, sujudinusiu pasaulio viešąją nuomonę. „Tokia barbarystė iš pagrindų sukrečia ir verčia klausti, kaip žmogaus dvasia apskritai gali imti planuoti tokius baisius nusikaltimus. Popiežius vėl pakartojo „absoliučiai smerkias“ niekuo nepateisinamus teroro aktus ir pareiškė aukų artimiesiems užuojautą. Kovo 11 d. paskelbtame pareiškimе popiežius pavadino teroro aktus „Dievo išeidimu“, pagrindinės teisės į gyvybę pažeidimu ir grėsme taikiam sugyvenimui.

Griežčiau bausti už smurtą moterų atžvilgiu

(KAP) Vatikano nuomone, už smurtą moterų atžvilgiu per karą būtina bausti griežčiau. Kovo pirmoje pusėje Niujorke įvykusiame JT komisijos moterų padėties pasaulyje klausimais posėdyje Vatikano delegacijos vadovė, moralės teologė Marilyn Martone pareiškė, jog visur, kur kyla konfliktai, moterys tampa kovotojų aukomis. Pasak jos, atėjęs laikas

už visus tokius žiaurumus moterų atžvilgiu taikyti griežtas bausmes.

Vatikano atstovė, be to, reikalavo pamerkti „sistemišką mergaičių ir moterų išnaudojimą“, skatinamą hedonistinės ir komercinės kultūros. „Prekyba moterimis ir vaikais turi liautis“, – sakė ji.

Paskelbtos gairės Apostolorum successores

(KAP) Kovo 9 d. Vatikane paskelbtas gairių rinkinys (vadovas) vyskupams *Apostolorum successores*. Gaires parengė kardinolo Giovanni Battistos Re vadovaujama Vyskupų kongregacija. Šiomis gairėmis atnaujinamas panašus 1973 m. paskelbtas vadovas. Į naują vadovą įtraukta daug atnaujintos bažnytinės teisės ir dikasterijų naujesnių dokumentų nuostatų. Gairių rinkinys *Apostolorum successores* pasirodė italų kalba, tačiau netrukus turi būti išverstas į svarbiausias pasaulinės Bažnyčios kalbas.

Katalikų vyskupai vadove, be kita ko, raginami kunigų skandalingo elgesio atvejais elgtis „su meile, tačiau kartu ir tvirtai bei ryžtingai“. Tarp taikytinų priemonių skandalingo elgesio atvejais vadove siūlomos įvairios galimybės: nuo išpėjimo bei pabarimo ir perkėlimo iki atleidimo iš dvasininkų luomo proceso pradėjimo. Gairėse taip pat išsamiai aptariamos dvasininkų nerūpestingo bendravimo su moterimis keliamos grėsmės kunigų celibatui. Vyskupas turėtų išpėti savo kunigus laikyti moterų atžvilgiu „santūriai ir diskretiškai“. Jam taip pat derėtų nurodyti, kad „klaidingai suprantamas tokių santykių laisvumas gali virsti emociniais ryšiais“. Prireikus vyskupas privalo kunigą išpėti dėl jo „rizikingos padėties“.

Skirtingai vykdyti popiežiaus primatą Rytuose ir Vakaruose

(KAP) Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos prezidentas kardinolas Walteris Kasperis prabilo apie skirtingą popiežiaus primato vykdymą Vakarų ir Rytų Bažnyčioje. Kovo 12 d. Italijos dienraštyje *Il*

Tempo paskelbtame interviu kardinolas Kasperis sakė, jog popiežiaus primatą Rytų ir Vakarų Bažnyčioje būtų galima vykdyti skirtingai, kaip jau yra buvę pirmajame tūkstantmetyje. Katalikų Bažnyčia galinti naujaip permąstyti Vatikano I Susirinkimo dogmą apie popiežiaus primatą. Turiniu primatas yra dogma, tačiau apie jo vykdymo būdą esama „plataus hipotezių spektro“.

Kardinolas Kasperis kartu išpėjo ekumenizmo srityje nedaryti skubotų žingsnių. „Ekumenizmas neturi skaldyti savo Bažnyčios“, – pabrėžė jis. Kardinolas priminė, kad šiuo klausimu esą daug skeptikų ir todėl pats popiežius turįs žengti priekin atsargiai.

Vatikano atstovas spaudai: Gibsono filmas ne „antisemitinis“

(KAP) Vatikano atstovas spaudai Joaquinus Navarro-Vallasas nepritaria nuomonei, jog Melo Gibsono filmas „Kristaus kančia“ antisemitinis. Kovo 11 d. Italijos dienraštyje *Il Messagero* paskelbtame straipsnyje Navarro pareiškė, jog filmas yra „evangelijų perteikimas“. Jei Gibsono filmas „būtų antisemitinis, tai tokios būtų ir evangelijos“. Navarro pabrėžė, kad filme yra daug teigiamų žydų personažų, pradedant Jėzumi bei Marija ir baigiant Jėzaus kančios sukrestą minia.

Kaip argumentą, kad Gibsono filmo nevalia laikyti antisemitiniu, Navarro nurodė Šventojo Tėvo tylėjimą. Jis matęs filmą jau prieš kelis mėnesius, tačiau susilaikęs nuo viešų komentarų. „Jei popiežius filmą matė, tai jo vėlesnis tylėjimas labai iškalbinas, – aiškino Vatikano atstovas spaudai pridurdamas: – Čia nėra nieko antisemitiško, priešingu atveju, tai būtų nurodyta“.

Navarro priminė, jog jau Popiežiškosios visuomenės komunikavimo priemonių tarybos prezidentas arkivyskupas Johnas Foley Abrahamui Foxmanui iš *Anti-Defamation League* pareiškė, jog „Kristaus kančioje“ jis neižvelgęs nieko antisemitiško. Pasak Vatikano atstovo spaudai, tokio paties atsakymo su-

silaukė Romos vyriausiasis rabinas Riccardo Di Segni, reikalavęs, kad Vatikanas atsiribotų nuo filmo.

Popiežiškoji gyvybės akademija ragina ieškoti vaistų nuo nevaisingumo

(ZE) Popiežiškoji gyvybės akademija ragina ieškoti vaistų nuo nevaisingumo, kad poros nesuimtų etiškai nepriimtinos dirbtinio apvaisinimo praktikos. Tai teigiama kovo 16 d. paskelbtame Popiežiškosios gyvybės akademijos pareiškime, kuriame pateikiamos vasario 19–22 d. Romoje vykusio akademijos visuotinio susirinkimo išvados. Visuotinis susirinkimas nagrinėjo temą „Žmogiškojo gyvybės perteikimo orumas ir reprodukcinės technologijos: antropologiniai ir etiniai aspektai“.

Susirinkime dalyvavę gydytojai, mokslininkai, bioetikos ir teisės specialistai teigia, jog plintantis porų nevaisingumas, pirmiausia Vakarų šalyse, turėtų skatinti mokslą „ieškoti tikrų priežasčių ir vaistų“. Akademijos nariai apgailestauja, kad „pasitenkinimas savimi“ dažnai paakina poras griebtis reprodukcinių technologijų kaip „vienintelės gydymo formos“. Dar blogesnė „nauja mąstysena“, laikanti, jog tam, kad vaikas išvystų pasaulį, dirbtinėms reprodukcinėms technologijoms net galėtų būti teikiama pirmenybė natūralaus gimdymo atžvilgiu. Tokiai mąstysenai peno duoda įsitikinimas, kad šios technologijos teikia veiksmingesnį būdą „kontroliuoti pradėtojo kokybes“. „Visa tai skatina dirbtinių reprodukcinių technologijų būdu gautą vaiką laikyti produktu, kurio vertę iš tikrųjų didele dalimi lemia jo gera kokybė, pajungta griežtai kontrolei ir rūpestingai atrinkta“, – teigiama pareiškime.

„Tragiškas padarinys yra sistemingas naikinimas tų žmogiškųjų embrionų, kurie, remiantis neišvengiamai abejotinais parametrais ir kriterijais, nėra pakankamai kokybiški“, – toliau teigiama dokumente. Popiežiškosios gyvybės akademijos nariai sveikina „šiuolaikinės medicinos pastangas“ rasti santuokinio nevaisingumo gydymo būdų. Akademijos nariai kaip meilės gestą dėl nevaisingumo kenčiančioms susituokusioms poroms siūlo įsivaikiniimą. Dokumente primenama, kad pirmasis dirbtinai pradėtas vaikas gimė prieš 25 metus. Per tą laiką pasaulį išvydo maždaug 1 milijonas panašių vaikų. Gyvybės akademijos nariai užbaigia savo pareiškimą ragindami katalikų tikėjimą išpažįstančius įstatymų leidėjus nesvyruojant atmesti įstatymus, aiškiai pažeidžiančius žmogaus gyvybės orumą, pavyzdžiui, įstatymus dėl abortų ir eutanazijos.

Mirė kardinolas Franzas Königas

(KAP) Eidamas 99 metus, naktį į kovo 13-ąją mirė Vienos arkivyskupas emeritas kardinolas Franzas Königas. Jis buvo paskutinis likęs gyvas iš kardinolų, kuriam ši titulą suteikė popiežius Jonas XXIII. Franzas Königas buvo pakeltas kardinolu 1958 metais.

Buvęs Popiežiškosios dialogo su netikinčiais tarybos prezidentas kardinolas Franzas Königas gimė 1905 metais Austrijoje, 1952 m. paskirtas Sankt Pölteno vyskupu, 1956 m. – Vienos arkivyskupu, kuriuo buvo iki 1985 metų. „Jis ypač rūpinosi parama Rytų Europos tikintiesiems sunkiu žemyno politinio padalijimo laikotarpiu“, – rašo Jonas Paulius II telegramoje, atsiųstoje Vienos arkivyskupui Christophui Schönbornui po kardinolo mirties. „Sykiu jis daug nusipelnė puoselėdamas ryšius su Rytų tradicijos Bažnyčiomis“. Kardinolas Königas buvo vienas pagrindinių Vatikano II Susirinkimo veikėjų, įvairiomis progomis reiškęs nuomonę dėl vyskupų tarnybos ir kolegialumo, liturgijos reformos, kanonų teisės ir kt. Pasak kai kurių Jono Pauliaus II biografų, kardinolui teko svarbus vaidmuo konklavoje, kurioje popiežiumi buvo išrinktas kardinolas Karolis Wojtyła. Kardinolas Königas daug prisidėjo prie dialogo su netikinčiais ir Rytų Europos stačiatikių Bažnyčiomis. Jis taip pat paskelbė svarbių mokslinių darbų: 1951 m. išleido tritomį veikalą „Kristus ir žemės religijos“, 1956 m. paskelbė „Religijotyros žodyną“.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
LT-2001 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-3000 Kaunas

REDAKCINĖ KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
kun. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
vysk. Jonas Kauneckas
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Saulius Stumbras

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
Danguolė Misiukonienė / Klaipėda
Nijolė Puzanauskienė / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Albina Saladūnaitė / Panevėžys
Elvyra Žeizienė / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio 5
LT-3000 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI

Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-3000 Kaunas

TIRAŽAS 1000 egz.

ISSN 1392-6098

© 2004, „Bažnyčios žinios“